

ကညီတင်ဆိုင်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခၢ်ပှၢ်ဘျးစဲကရၢ

တၢ်ပဲၤထံၣ်နီၤဖးဘၣ်ဃး ယပၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်စုလီၤယုၣ်ကရၢ
(JICA) အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်
ဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

E-mail : kpsn14@gmail.com

Facebook : karen peace support network

တၢ်ဂ့ၢ်အလၢအပျဲၤ

လၢဖဲးပထုဘၣ် ၂၀၁၄ နံၣ်

တၢ်ကွဲးကၢဖျိၣ်

ဖဲအပူၤကွဲးတၢ်သံးဒီးဘၣ်န့ၣ် ယပၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဘီၣ်မုၢ်စုၤလီၤယုၣ်ကရၢ (JICA) ထုးထီၣ်ရၢလီၤဝဲတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢအဘၣ် ဃးဒီးစဲးဖိကဟၣ်တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး. လၢတၢ်ကမၤစၢၤဝဲပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီး ပုၤလီၤ အိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ် လၢကကွၢ်အိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤကဒါကွၢ်အလီၤအကျဲ ဖဲကညီဒီးတလၢကီၢ်စၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၣ်သနၣ်ကွဲး ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပုၣ်ဘျးစဲကရၢ (KPSN), လၢအမ့ၢ်ကရၢမၤသကိးတၢ်ပုၣ်ဘျး စဲတဖုလၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးကညီဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ကရၢအဂၤ (၃၀) ဖုယၣ်ယၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤ လၢအဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ် သ့ၣ်တဖၣ် ဟ့ၣ်ပလီၤဝဲဒၣ် (JICA) အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ ဘၣ်ယးဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ် အတၢ်တိၢ်ကျဲၤအမ့ၢ် ကျဲမုၢ်ကျဲဘီဒီးစဲးဖိကဟၣ်တၢ်မၤလီၤဝဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး တၢ်လီၤလၢအတူၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ် ငုးအယၤအလီၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤလၢအဆိတလၢဒီး တမ့ၢ်တၢ်ဂၢ်တၢ်ကျၢၤဒီးဘၣ်, ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်သ ဘၣ်သဘၣ်လၢဟီၣ်ကဝီၤပုၤသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

(KPSN) အပူၤကွဲးတၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်အမ့ၢ် (KCBPSN) အံၤ မ့ၢ်ဝဲကညီကမ့ၢ်ပုၣ်ဘျးစဲကရၢအိၣ်ကတၢ်တဖု လၢ ကီၢ်ပယီၤပူၤ (ကရၢဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်အမံၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်အိၣ်လၢလံာ်ဘျးစဲ (၁) အပူၤ) န့ၣ်လီၤ. ကရၢဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆီၣ်ထွဲတၢ်လံာ်ကမ့ၢ်ဒီးပုၤတဝဲသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဘၣ်တၢ်ဆီၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အိၣ်လၢ တၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ လၢဆံဖျိၣ်န့ၣ် (အနံၣ်လၢအဆံ) ကျဲးစးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤဒီးသ့ၣ်ထီၣ်လီၤကဝီၤပုၤတ ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အကံၢ်အစိ, သ့ၣ်ထီၣ်ကရၢလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်မၤသကိးတၢ်ဖျိဖျိဖျါဖျါ ဒီးသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါတုၤလီၤတီၤလီၤ,ဒီး ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကၢ လၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၢ်အယီ, (KPSN) ဒီးကရၢဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိး တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပုၤအရူၤဒိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ. ဒီးလၢခံကတၢ်န့ၣ်, တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ် ကျဲၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒိဘၣ်သလၣ်လီၤလီၤဆူ လီၤကဝီၤပုၤတဝဲကရၢလၢအမၤသကိးတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(JICA) တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအံၤ ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်လၢ “တၢ်ကတၢ်ကတီၤသးလၢတၢ်လီၤယုၣ်သ့ၣ်ညါ လီၤကဝီၤတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဟံၣ်ဖျိၣ် လၢကလုၣ်န့ၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် – တၢ် ဟံၣ်ဖျါလၢခံကတၢ် (လၢအိးကထိဘၣ်, ၂၀၁၃)” န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်ဖျါအံၤအတၢ်ပညိၣ်မုၢ်ဒ်သိး ကဟံးစုန့ၣ်ကျဲဝဲဒၣ် ကီၢ်ယပၣ်အတၢ်ဘျၢလီၤကျိၣ်စ့ လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတကယ ဒီးတကတီၢ်ယီၤစ့ၢ်ကိး လၢတၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ်ဒီး

¹ An abbreviated document was released in February 2014 entitled, “Project for the Integrated Regional Development Plan to Support Ethnic Minorities in the South-East Myanmar in the Republic of the Union of Myanmar Inception Report”. JICA’s website does not contain any direct links or documents related to the Project. This link does mention development in southeast Burma/Myanmar: http://www.jica.go.jp/english/about/president/speech/130809_01.html

မလဲလီထီၣ်ကွၢ်ကျဲၣ်မုၢ်ကျဲၣ်ဘိအတၢ်အတၢ်ဘျးစဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်စဲးဖိကဟၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ, ခုၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်, ဒီးစဲးဖိကဟၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒ်အမ့ၢ်ရီၤဘၣ် (ကီၣ်) တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်မၤသကိးတၢ်ထဲလီၢ်ခၢၣ်သးပဒိၣ်ဒီး ကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်လၢတၢ်ယုထၢအိၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၣ်ပၢ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်, (JICA) အတၢ်မၤကျဲၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢ ဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ်လီၢ်ခၢၣ်သးပဒိၣ်တၢ်ဖိၣ်ပျံၤကျဲၣ်သန့အစိကမိၤ လၢအအိၣ်တၢ်ပၢ်အသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၣ်အံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်ပၢ်သးလၢ ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီးကီၢ်ပှၤပှၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကကွၢ်ကဒါကွၢ်ဆူအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်အကျဲ ဒ်အနီၢ်ကစၢ်အတၢ်သးအိၣ်ဒၣ်ဝဲအသိး ဖဲတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဝဲအခါ, ဒီးတယၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်လၢ စဲးဖိကဟၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၣ်လၢအတက့ၢ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲ လၢတၢ်ကမၤအိၤလၢဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒ်သိးအကလဲၤသယဲၤအသးတပူၤယီၤဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်အတၢ်မၤကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့က, (KPSN) အတၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖးကွၢ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ် ကတိၤဂ့ၢ်လိာ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ဆိကမိၣ်တယၢ်ကွၢ်တၢ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကမၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပတၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖးပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသးပဒိၣ်အတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ကလီၤလီၢ်ကဝီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ ဒီးတၢ်တပၢ်ကဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ခွဲးယၢ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ် (၂) မံၤလၢ အဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ် လၢကလုာ်ဖျါဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤ လၢအနံၣ် (၆၀)ဘျီၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ (ကွၢ်လၢလံာ်ဘျးစဲ (၂) အပူၤ). တၢ်ဂ့ၢ်အံၤပကြးန့ၢ်ပၢ်အိၤအတက့ၢ်လဲၢ်လဲၢ်လၢ ပယီၤပဒိၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဝဲကလုာ်ဖျါဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ယုထီၣ် လၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်တၢ်မၤကျဲၣ်ခဲအံၤ တတုၤဒီးလၢတၢ်မၤစ့ၢ်လီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဘျးသဲးခိၣ်သ့ၣ်စိကမိၤတၢ်ဖိၣ်ပျံၤသန့ ဒ်သိးလီၢ်ကဝီၤကလုာ်ဖျါကမ့ၢ်တဖၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကသ့ပၢ်ဖျါထီၣ်အကလုာ်ဆူပဒိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ကျဲၣ်သန့ပူၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်ယိၣ်လၢ (JICA) တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၣ်အံၤ တမ့ၢ်လၢကပၢ်ပနီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အတၢ်အိၣ်သး မ့တမ့ၢ် ကဆုၢ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ် လၢအပညိၣ်တၢ်လီၤလီၢ်လၢကမ့ၢ်အဂီၢ် (people-centered development) ဒ်တၢ်ယုထၢကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အသိးဘၣ်^၂.

တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်သပျံၤကတၢ် လၢတၢ်ကွၢ်ကပၢ်ကွၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်ကီ လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢလီၢ်ကဝီၤပူၤ, ဒီးတၢ်ဘျးလီၤကျိၣ်စ့ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢ်လၢ စဲးဖိကဟၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တအိၣ်ဒီးတၢ်ကျဲၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးလီၢ်ကဝီၤပှၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် ဆိကမိၣ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၣ်ခိၣ်သ့ၣ် လၢတအိၣ်ဒီးအခိၣ်တယၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်ခိၣ်ထံးလၢပှၤအါဂၤအအိၣ် - လၢအပၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖး - တမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအယုာ်ကဘၣ်. တၢ်အစၢ်လၢအဖျါထီၣ်ကမ့ၢ်ဝဲ တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ကမၤအသးအါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. (JICA) တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပ

² See JICA president's speech: http://www.jica.go.jp/english/about/president/speech/130924_01.html

၂။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်ပှၤဘျးစဲကရၢ
တၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖး: JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၣ် လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

သီထီတံတံရံတံကွဲ၊ မှ်ဟ့တံဆူတံထီတံလီၢ်ခါၣ်သးပဒိၣ်တံဖိၣ်ပျံၤအတံသ့တံထီတံဆီလီၤသးအကွံၢ်အဂီၤလၢခဲအံၤဒီး
ဂ့ၢ်လိာ်ကလုာ်ဒူၣ်အတံပၣ်ယုာ်မၤသကိးတံတခီ၊ တံအံၤတဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတံမုာ်တံခုၣ်လၢအယုာ်ကၢဘၣ်အမဲာ်ညါ
ကမၤဆူတံထီတံသဘံၣ်သဘုၣ် လၢအကဲထီၣ်တံလံအသးသ့တံတဖၣ်တခီန့ၣ်လီၤ။

တံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တံရံတံကွဲတံမၤအတံကွီၣ်၊ လၢအဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီ - မုာ်ကျိၤဝဲကွာ်တံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်
လၢမုာ်ထီၣ်ကလံထံးအံၤ မုာ်တံတိာ်ကွဲၤအတံရံတံကွဲၤအဆီကတံတံတဘျီန့ၣ်လီၤ။ ပတူၢ်လိာ်ယပၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိက
မုာ် ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုာ်ကရၢလၢအဂၤသ့တံတဖၣ်အတံဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤပပုၤကမုာ် ဒီးပုၤတဝၢသ့တံတဖၣ်၊ ပုၤသ့တံတဖၣ်လၢ
အဘၣ်ကွံၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တံလံတံဆီၣ်တံမၤနၢၤ အဝဲသ့တံအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတံအိၣ်ယၢသ့တံတဖၣ် ဘၣ်တံဟံးန့ၢ်
ဆူၣ်အီၤလၢအစိတဖၣ်အစိလံန့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၣ်သနၣ်က့ၢ်၊ ပအိၣ်ဒီးတံသးဒုဒီးလၢ (JICA) တံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်
တံတိာ်ကွဲၤအဖိခိၣ်၊ အတံဖဲးတံမၤကျိၤကွဲၤ၊ တံထံၣ်ဒီးတံဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး၊ ဒီးခါဆူညါတံပိာ်ထွဲထီၣ်အခံ
သ့တံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ကညီဒီးကလုာ်ဒူၣ်အဂၤလၢအမုာ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမုာ်တဖၣ် ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတံပုၤလၢအဘၣ်တံဆီၣ်
တံမၤနၢၤအီၤညါ လၢအအိၣ်လၢတံသဘံၣ်သဘုၣ်ဟီၣ်ကဝီၤအနံၣ်လၢအဆံတဖၣ်အတီၢ်ပူၤ ဘၣ်ဆၣ် (JICA) တမၤ
တံကူၣ်လိာ်တံပိာ်သကိးလၢအကါဒိၣ် မ့တမ့ၢ် ကမုာ်တံထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးနီတဘျီဘၣ်။

ပတံသးဒုဒီးဘၣ်ထွဲဒီးတံမၤရဲၣ်ကွဲၤ တုၤမုာ်မဆါတနံၤအံၤမုာ်အိၣ်ဒုၣ်လဲၣ်၊ (KPSN) သးအိၣ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတံ
ဒီး (JICA) မုာ်လၢကီၢ်ယပၣ်အိၣ်ဒီးတံဟံးသးဘျီလၢ တံကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တံတိာ်ကွဲၤလၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်က
လံထံးအယီၤန့ၣ်လီၤ။ ပအိၣ်ဒီးတံဟံးသးလၢအဂုၤ လၢပကမၤသကိးတံဒီး (JICA)၊ နီပတံဟ့ၣ်ကူၣ်ဆူၣ်န့ၣ် (၈)
ထံၣ်လၢ အဘၣ်တံဟံးဖျါထီၣ်အီၤဒ်လၢလံာ်အသိးန့ၣ်လီၤ။

ဒ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတံဘျီခိၣ်သ့ၣ်အသိး၊ တံအဆီကတံလၢပကဘၣ်မၤဆူတံထီၣ်အတယၢန့ၣ်မုာ်ဝဲ တံကတိၤဂ့ၢ်လိာ်တံ
လၢ တံကပတုာ်ကွံာ်တံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တံတိာ်ကွဲၤလၢအတံကွီၣ်ဒိၣ်သ့တံတဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံထံးတုၤ
တံမၤန့ၢ်တံမုာ်တံခုၣ်အတံအါၣ်လီၤ၊ ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်ခွဲးယာ်တဖၣ်တံအုၣ်ကီၤအီၤန့ၢ်၊ ဒီးတံမၤစၢၤလီၤလီၤခါၣ်သး
ပဒိၣ်အတံဖိၣ်ပျံၤသန့ ဒီးမၤန့ၢ်က့ၢ်ဖဲးဒုၣ်ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အဆါကတီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ဖဲန့ၣ်မး လီၢ်ကဝီၤကမုာ်သ့တံတဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တံဘျီတံဖျိၣ်လၢအထဲသိးတုၤသိး လၢတံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တံ
တံတိာ်ကွဲၤဒီးဒိၣ်သ့တံတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ^၃။ ပဲာ်စံးဂဲၤကတီၤစ့ၢ်ကိးလၢ တံကပတုာ်ဆီကရၢဟ့ၣ်စ့ၢ်ဆီၣ်ခံတံမၤကွံာ်
ဆီတံတိာ်ကွဲၤတံမၤကျိၤကွဲၤ လၢအဟဲအိၣ်ထီၣ် (donor-driven pilot project process) တုၤလၢတံပၣ်ယုာ်မၤသ
ကိးတံဒီးတံကူၣ်လိာ်တံပိာ်သကိးတံဒီးပိာ်မုာ်ပိာ်မၤ၊ ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ၊ ကီၢ်ပုၤပုၤလီၤအိၣ်ကမ့တဖၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ
ဂုၤဂုၤဘၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ။ (ကွံာ်တံဟံးဖျါထီၣ်တံထံၣ်ဒီးတံဟ့ၣ်ကူၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၈) တက့ၢ်^၄။

³ KPSN uses the term **Large-scale development projects** to refer to top-down, multi-sectoral projects involving extensive social and environmental impacts and often costing millions of dollars or more; examples include the integrated plan proposed by JICA, as well as the proposed Dawei mega-port project.

⁴ When referring to consultation we refer JICA to the Shift Project’s “Conducting Meaningful Stakeholder Consultation in Myanmar”

တၢ်ဟ့ၣ်က့ၣ်လၢတၢ်ကွဲးဖျၢၣ်အီၤတဖၣ်

- ၁. (JICA) အတၢ်ပၣ်ဃုၣ်မၤသကိးတၢ်လၢမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအံၤ ကဘၣ်သ့ၣ်ညါဆိတၢ်ပၣ်ထံးနီၤဖးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤလၢ အဖုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ် လၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤတုၤလီၤတီၤလီၤ, ကျၢၢ်ဘၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလၢပျဲၤပျဲၤ, ဒီးကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်ပၣ်ထံးနီၤဖးလၢအသဘျူ န့ၣ်လီၤ.
- ၂. (JICA) ကဘၣ်အုၣ်ကီၤဖဲဒၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢ တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ကမၤဖျါထီၣ်အမိၢ် လံၤမိၢ်ပျၢ်ဖဲမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ် ကပၣ်ကဲဒီးပိၣ်ထွဲဖဲဒၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမ့ၢ်တၢ်တိၤစၢမၤပုၤကူၤပုၤကညီအတၢ် အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤ တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ဘျူတဖၣ် (international humanitarian development principles) န့ၣ်လီၤ.
- ၃. (JICA) ကဘၣ်အုၣ်ကီၤဖဲဒၣ်လၢ တၢ်မၤကျဲၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်သမံသမိးက့ၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ် (Strategic Environmental Assessment) လၢအိၣ်ဒီးအိၣ်ပညီလၢလၢပျဲၤပျဲၤအံၤတၢ်ကဘၣ်မၤအီၤဒီး တၢ်ကဘၣ်ပၣ်ဃုၣ် စ့ၢ်ကိးတၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်က့ၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤကျဲၣ်သန့, တၢ်ပၣ်လီၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ, ဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ၄. (JICA) ကဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်အတၢ်က့ၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်မၤကျိၤကျဲၤ နိသိးအကဖိးမံလိာ်သးဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဘျူခိၣ်သ့ၣ် ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်မၤန့ၢ်ပုၤအါဂၤတၢ်ဘၣ်သး (ကွၢ်လၢလံာ်ဘျးဖဲ (၃) ခီဖျိတၢ်ပၣ်ဃုၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်ကိးပတီၢ်ဖဲး ဖဲတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤ, တၢ်ဖုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်ဖုးလိာ် ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ၅. (JICA) ကြးမၤသကိးတၢ်ဒီး (KPSN) လၢတၢ်ဖုးအိၣ်ထီၣ်ခၢၣ်စးကရၢၢ် လၢတၢ်ကတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဖဲဒၣ်တၢ်က့ၣ် လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိး, တၢ်ပၣ်လီၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ, ဒီးတၢ်ဖုးလိာ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်တိာ်ကျဲၤအတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပတီၢ်ကိးပတီၢ်ဖဲးန့ၣ်လီၤ.
- ၆. (JICA) ကဘၣ်ဖုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤကျဲၣ်သန့ လၢအပၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအလၢအပျဲၤဘၣ်ထွဲဒီး (JICA) အတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါ, တၢ်အၢၣ်လီၤ, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်က့ၣ်ဆုၢ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၄။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ပျၢ်ဘျးဖဲကရၢ တၢ်ပၣ်ထံးနီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

- ရ. (JICA) ကဘဉ်အုဉ်ကီလီတံာ်လီဆဲးလၢ တံာ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တံာ်တီဉ်ကျဲတံာ်မံလံာ်လၢအဘဉ်ထွဲလီဉ် သးဒီးအတံာ်ရဲဉ်တံာ်ကျဲအံၤ ကဘဉ်သုဉ်ထီဉ်တံာ်ပာ်ဖျိဉ်မသကိးတံာ်ဒီးဂံၢ်ခိဉ်ထံးကမုာ်ကရၢလၢအိဉ်ဒီးအခိပ ညီလၢလၢပဲၤပဲၤ လၢတံာ်မဆူဉ်ထီဉ်က့ပုၤလီၢ်ကဝီဖိသ့ဉ်တဖဉ်အကံာ်အစီ ဒီးတံာ်အုဉ်ကီက့တံာ်ဖဲးတံာ်မလၢ အယုဉ်ကၢကသ့အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.
- ဂ. (JICA) ကြးပဉ်ယုဉ်မသကိးတံာ်ဒီးကညီဂံၢ်ခိဉ်ထံးကမုာ်ကရၢတဖဉ်, လၢအပဉ်ယုဉ်စ့ၢ်ကီဒီး (KPSN), ပိာ်မုဉ်ပိာ်မၤ, ပုၤဘဉ်ကီဘဉ်ခဲဒီးကီၢ်ပုၤပုၤလီၢ်အိဉ်ကမ့ဉ်တဖဉ် လၢတံာ်ကယုထံဉ်န့ၢ်တံာ်ဖဲးတံာ်မတံာ်ယု ထၢအကျဲ လၢတံာ်မက့ၢ်ဆိတံာ်တီဉ်ကျဲသ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

လၢတံာ်ဟ့ဉ်ကုဉ်ဆုၤန့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အံၤအဖီခိဉ်, (KPSN) န့ဉ်သပုၢ်ကတံာ်လၢ ကသ့ဒိဉ်စိယပဉ်တံာ်ဖဲးတံာ်မအတံာ် ရဲဉ်တံာ်ကျဲလၢကညီကီၢ်စဉ်လၢကီၢ်ပယီၤပုၤန့ဉ်လီၤ. ပဟီဉ်ခိဉ်တဘုဉ်အံၤ မၤလိန့ၢ်ဘဉ်တံာ်အါမံၤ လၢဆံဖျိဉ်န့ဉ် (အ နံဉ်လၢအဆံ) အတီၢ်ပုၤ ဘဉ်ထွဲဒီးမုာ်ကျဲလဲၤကွၢ်တံာ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်လၢအဒုးအိဉ်ထီဉ် တံာ်ဟးဂုဉ်ဟးဂီၤတဖဉ်န့ဉ် လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ဖျါဒ်သိးဒီးစဲးဖိကဟဉ်တံာ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်အံၤ ဟဲန့ဉ်လီၤလၢပတံာ်လီၢ်တံာ်ကျဲအပုၤ, ဒီးမုာ်စ့ၢ် ကီၢ်တံာ်အဆိကတံာ်တဘျီန့ဉ်လီၤ. ဖဲ (၂၀၁၄) နံဉ်န့ဉ်, ဒ်တံာ်လဲၤခိဖျိလၢပမၤလိန့ၢ်တံာ်, တံာ်သ့ဉ်ညါပာ်ဒီးတံာ်မလုာ် လၢအသီသ့ဉ်တဖဉ်အဖီခိဉ်, ကရၢလၢအကဲခါဉ်စးလၢပုၤယပဉ်ထံဖိကီၢ်ဖိသ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ် လၢတံာ်ကဆဲးမတံာ်မ ကျဲကျဲ လၢအတချုးစိးဒီးတံာ်န့ၢ်အီၤတသ့ဘဉ်အံၤ တမ့ၢ်တံာ်လၢအဖိးဒီးသဲးစးတံာ်ဘျုဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်, (JICA) မ့ၢ်ဆိတလဲအတံာ်လဲၤကျဲ ဒီးဟ့ဉ်လီၤသးမတံာ်လၢကမုာ်အဂီၢ်နီၢ်နီၢ် လၢတံာ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်လၢအယုဉ်ကၢ အဂီၢ်တခီ, (KPSN) သးအိဉ်မသကိးတံာ်ဒီးကရၢအံၤန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၢ်တဖၣ်

တၢ်ကတိၤဆၢန့ၣ်.....	၇
ကညီဖိတၢ်ထံၣ်စိဒီးတၢ်ဟံၣ်ခိၣ်မၤဆိတၢ် လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်.....	၉
တၢ်ကွဲးဖျါလၢ (JICA) တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲ.....	၁၁
ကညီကလုၢ်အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်.....	၁၄
တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆၢန့ၣ်.....	၂၈
တၢ်ကတိၤကျိၢ်တံၢ်.....	၃၄

တၢ်ကတိၤဆၢန့ၢ်

(KPSN) မ့ၢ်ကရၢမၤသကိးတၢ်ပှၢ်ဘျးစဲတဖု လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးကညီၣ်ခိၣ်ထံးကမ္ဗၢၢ်ကရၢအဂၤအဖု (၃၀) ယၣ်ယၣ်လၢ အဟ့ၣ်လီၤအသးဒီးမၤတၢ်လၢ -

- ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်ဘၣ်ထွဲတၢ်မၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အကျိၤအကျဲဒီး ပှၢ်ဂ့ၢ်ဝီၣ်ဒီးယၢ် လၢကညီၣ်ပှၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖုအကျိၤ
- သ့ၣ်ထီၣ်န့ၢ်ပှၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖုအကံၢ်အစီ လၢတၢ်ကတိၤခဲးန့ၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဂီၢ်
- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢပှၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖု လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူလၢအယုၣ်ကၢ ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူအကံၢ်အစီ,
- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢကီၢ်ပုၤပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ် ဒီးပှၢ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖုလၢအဟဲက့ၢ်အိၣ်ဆိးကဒါက့ၢ်လၢအတၢ်လီၢ်တၢ်က့ၢ်သ့ၣ်တဖု
- မၤတၢ်လီၤကွၢ်စ့ၣ်ကယၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်မၤကျဲ, ဒီး
- ရဲၣ်ကျဲတၢ်လိာ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိး ဒီးတၢ်ကတိၤခဲးန့ၢ်တၢ်လၢတမုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကၢ ဒီးအတီၢ်အလိၤလၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပကွၢ်ကဒါက့ၢ် (JICA) တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲပံၤအလီၢ်ခံ, ပအဲၣ်ဒီးပၢ်ဖျါထီၣ်ခိၣ်ထံးကမ္ဗၢၢ်အတၢ်ထံၣ် လၢအခီဆၢကဒါက့ၢ် (JICA) အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆၢန့ၢ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်သ့ၣ်တဖု -

“(က) လၢတၢ်ကပၢ်ဖျါဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်ပတီၢ်ကတိၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံးထံးလၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးကညီၣ်ဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ် လၢတၢ်ကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲအဂီၢ်, ဒီးပၢ်ဖျါလီၤတၢ်က့ၢ်တၢ်မၤအတက့ၢ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်တိာ်ကျဲမိၢ်ပှၢ် လၢဟီၣ်ကတိၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ပၢ်ဖျါအတၢ်ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံသ့ၣ်တဖုန့ၣ်လီၤ” (JICA အလံာ်တၢ်ပၢ်ဖျါဖဲလံာ်ကဘျးပၤ ၁-၃)

တၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ် လၢကဟံၣ်ဖျါဂ့ၤထီၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်မၤကျဲၤလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ် ထီၣ်ကလံၤထံး ဒီးပၢ်ဖျါလီၤတၢ်က့ၤတၢ်မၤအတၢ်က့ၢ်လၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ, လၢအဘၣ်တၢ်ဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢကျိၣ်စ့ဒီးစဲးဖိကဟံၣ်ပိညါတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒိဘၣ်သလၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢပ ပှၤတၢ်ပုၤခဲအံၤဒီးခါဆူညါသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. (KPSN) ဒီးကရူၢ်ကရၢမၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပှၤအဖုအကရၢလၢအ ရူဒိၣ်ဝဲလၢခါဆူညါကညီကီၢ်စဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပတူၢ်လိာ်မုၢ်ထံၣ်ဂ့ၤကီၢ်ဂၤကရၢအတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤ, ဘၣ်ဆၣ် ပနၣ်လၢပတၢ်ထံၣ်စိခါဆူညါလၢပပှၤတၢ်အဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်လၢအရူဒိၣ်မးလီၤ. (KPSN) ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤပှၤဂ့ၢ်ဝီဒီးမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအယုၣ်ကၢလၢကညီကီၢ်စဲၣ်, ဘၣ်ဆၣ် ပပၣ်ဒိၣ်မၤဆိတၢ်ဘျူးတၢ် ဖျိၣ်တီတီလီၤလီၤလၢကမ့ၢ်အဂီၢ် ဒီးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤက့ၤပပှၤတၢ်လၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤကျိၣ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီတၢ်လၢလၢထုသန့တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်အိၣ်လၢအမ့ၢ် တၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဆိးတပူၤယီၤဒီးခိၣ်ယၢၤန့ၣ်လၢအတၢ်အိၣ် ဒီးတၢ်တမၤဘၣ်ဟးဂီၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်ဒဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်ဆၢထၢၣ်ကျဲၤမုဆူဒီးထီၣ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ် လၢအမၤဟးဂီၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ပကျဲးစးမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်လၢအိၣ်သးသမူအကျိၣ်အကျဲၤတပူၤယီၤ ယုၣ်ဒီးပှၤကညီတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပ သီထီၣ် ဒီးတၢ်ဒိသက့ၤခိၣ်ယၢၤန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးတ ခါဒီးတခါန့ၣ်လီၤ.

ပအဲၣ်ဒီးလၢပတၢ်ဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကက့ၤဒိဘၣ်သလၣ်ကဒါက့ၤကညီတၢ်အတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒဲသိးက ကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤ ဝဲတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါက့ၤပှၤမၤတၢ်ဆၢတဲာ်လၢ (JICA) တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပအဲၣ်ဒီးရၢလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူ ကညီကမ့ၢ်တဖၣ်အကျိၣ် လၢအကပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပ သီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢခါဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအမ့ၢ်အတီ, ဒဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီဒီးမ့ၢ် ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်, လၢအတမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်ကူလဲၢ်မကၤပနံၣ်စဲးဖိ ကဟံၣ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ် ဒဲ (JICA) အတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဆိကမိၣ်ဝဲဒၣ်အသိးဘၣ်.

တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အီၤလၢလံာ်ပၢ်ဖျါတဘျီအံၤအပူၤ ဘၣ်တၢ်ထၢဖျိၣ်ကွဲးဖျိၣ်အီၤလၢ (KPSN) က ရၢမၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်အါန့ၢ်ဒဲ (၅) လၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်လၢအအိၣ်ဖျါလၢလံာ်ပၢ် ဖျါတဘျီအံၤအပူၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤအီၤဆူ (KPSN) ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ် တချူးလၢတၢ်ကွဲးပတြီၣ်ဒဲး ဘၣ်အကတီၢ်ဒီး တၢ်ကွဲးပတြီၣ်ဝဲအဖၢမုၢ်ကတီၢ် ဒဲသိးကဟ့ၣ်အါထီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်အါထီၣ်က့ၤတၢ် ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တဖၣ်, တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်အဲၣ်ဒီးဖၢန့ၣ်အါထီၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢ တၢ်န့ၣ်အယီၤ လံာ်ပၢ်ဖျါတဘျီအံၤဒိဘၣ်သလၣ်ကဒါက့ၤ (KPSN) ကရၢဖိဒီးပှၤတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဲခါၣ်စးသ့ၣ်တ ဖၣ်အတၢ်ထံၣ် ဒီးတၢ်ဘၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၈ ။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပှၤဘျူးစဲကရၢ တၢ်ပၢ်ထံၣ်နီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

J

ကညီဖိတ်ထံၣ်စိဒီးတၢ် ဟ်ဒိၣ်မၤဆိတၢ်လၢတၢ် ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

အါန့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကၤအမဲၣ်ညါ, တၢ်အဂၤအဂၤတမ့ၢ်တၢ်လၢအရူဒိၣ် လၢကညီဖိလၢအအိၣ်ဆိးလၢကညီ ကီၢ်စဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ကတီၢ်ယံၣ်တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် ကဟးဂီၤဖဲတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်မ့ၢ်တ အိၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအခိၣ်ပညီမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အမ့ၢ်အတီၢ်မ့ၢ် (KPSN) အတၢ်ဟ်ဒိၣ်မၤဆိအခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ထံၣ်လၢလံာ်တဘျီအံၤအပူၤဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ပညီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢ တၢ်မ့ၢ်ဖဲဒိဘၣ်ကညီကီၢ်စဲၣ်န့ၣ် တၢ်အံၤက ဘၣ်ဒိက့ၤတၢ်မုၢ်လၢလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကမၤန့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ် လိၣ်ဘၣ်ကရူၢ်ကရၢဖဲလၢအ တၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်ပူၤဃီ လၢတၢ်ဘျါလီၤကွၢ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, ဒီးအလီၢ်တအိၣ်လၢပကဘၣ်ကွၢ်ကဟ်တၢ် သဘံၣ်သဘုၣ် ဒီးဟ်မၤပသးလၢပမၤသ့ ဖဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အတက့ၢ်ကပိာ်ကပၤန့ၣ်ဘၣ်.

တၢ်လၢပဟ်ဒိၣ်မၤဆိအခိၣ်သ့ၣ်ခံမံၤတမ့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ ပုၤတတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤခိဖျိ တၢ်ဒုးသ့ထီၣ် ဘၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်မၤကျဲၤလၢအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးတခါဒီးတခါ မ့ၢ်လၢတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်စိ ဟ့ၣ်ကမိၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အိၣ်တန့ၢ်ဘၣ် ဖဲတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကၤအံၤတပၣ်ယုၣ်ဘၣ်အခါ, ဒီးတကတီၢ်ဃီစ့ၢ်ကိး တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အသးတသ့ မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်အုၣ်ကီၤန့ၢ်တၢ်လၢပုၤတတၢ်အတၢ်အိၣ် မုၢ်ခါဆူညါအဂီၢ်တသ့ ဖဲပုၤတတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်နီၢ်နီၢ်တအိၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်ဂဲၤလိာ်မၤဖဲဒီးသ့ တၢ်ခွဲးဂ့ၤယာ်ဘၣ်ဖဲလၢ လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤတတၢ်မၤသကိးတၢ် ဒီးဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်ပုၤတတၢ် ခိဖျိတၢ်မၤဖဲတၢ် မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအခါန့ၣ်လီၤ. ဒံၣ်မိၣ်ကရူၢ်စံၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢထံဖိကီၢ်ဖိပုၤ တတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်လဲၤအသးဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီဒီး ဖဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၤထံကီၢ်အကတီၢ်အခါဒၣ်လဲာ် ပအဲၣ်ဒီး ဆဲးသ့ၣ်ထီၣ်ပပုၤတတၢ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဆူညါကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအမ့ၢ်တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့ဒီးတၢ်အိၣ်မုၢ်အကံၢ်အစီသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ကဲထီၣ်အသး ခိ ဖျိပဟံးဃာ်ကၢ်ကျဲၤပတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢပဟ်ဒိၣ်မၤဆိအိၣ်ခံမံၤလၢအံၤအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ် လုၢ်အိၣ်သးသမ့ ဒီးတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်လီၤလီၤ, လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဘျါလီၤတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒီးဂ့ၢ်ဝီ ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်လၢကတီၢ်ယံၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. တၢ်လၢအကဲထီၣ်မၤသးညီန့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်အၢၣ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်တမၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်အိၣ်ဘၣ်,တၢ်ဘျုး တၢ်ဖျိလၢကတီၢ်ဖုၣ်အဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်မၤဟးတၢ်မုၢ်လၢလၢသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့ ခိဖျိတၢ်မၤဟးဂီၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် ဒီးတၢ်အိၣ်ယၤဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ထံၣ်လၢအဖၣ် ဒီးမၤဟးဂီၤတၢ်အလီၢ်န့ၣ်, ပကတိၤခဲးန့ၣ်တၢ်လၢ တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဒိဘၣ်သလၣ်ကဒါက့ၤတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ် ဒီးတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်စ့တး (World Bank) ပၢ်လီၤအီၤ ဒ်လၢတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ပၢ်ဖျါဖဲ (၁၉၉၁) နံၣ်အတီၢ်ပူၤ -

တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်တၢ်တၢ်. . မ့ၢ်တၢ်မၤဂၤထီၣ်က့ၤတၢ်အိၣ်မူအကံၢ်အစီန့ၣ်လီၤ. လီၤဆီ န့ၣ်တၢ် ထံၣ်ကီၢ်လၢအဖျါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် တၢ်မၤဂၤထီၣ်တၢ်အိၣ်မူအကံၢ်အစီ မ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ် ထွဲဒီးကျိၣ်စ့အတၢ်ဟဲန့ၣ်လၢအအါ - ဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးပၣ်ယုၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအ အါန့ၣ်ဒီးတၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအပၣ်ယုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤဂၤထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ကျၢ်ဘၣ် ကျၢ်သ့အပတီၢ်, တၢ်မၤဂၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒီးတၢ်အိၣ်လၢအန့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘါအပတီၢ်, တၢ်မၤ စ့ၤလီၤတၢ်ဖျါတၢ်ယၢ်, ခိၣ်ယၢ်န့ၣ်လၢအကဆီ, တၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ထဲသိး တုၤသိးအဂီၢ်, တၢ်မၤအါထီၣ်နီၢ်တၢ်ကအတၢ်သဘျ့, ဒီးတၢ်ပၢ်လုၢ်ပၢ်ပူၤအါထီၣ်ကဒါက့ၤတၢ်အိၣ် မူဆဲးလၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ ။

⁵ World Bank Development Report, 1991, Overview – Introduction. “World Bank. 1991. World Development Report 1991: The Challenge of Development. New York: Oxford University Press”. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/5974>

၁၀ ။ ကညီတၢ်အိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ပုၣ်ဘျးစဲကရၢ
တၢ်ပၢ်ထံၣ်နီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်က့ၤ လၢတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

တၢ်ကွဲးဖျၢၣ်လၢ (JICA) တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အ တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲး

တၢ်ကတဲၣ်ကတီၤသးလၢတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါလီၤကဝီၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ် လၢကလုာ်ဖျၢၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ် ကလံၤထံး လၢအမၤတၢ်လီၤယုထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ခါခိၣ်ဃၢန့ၣ်ဆၢၣ်, မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, ပုၤဂ့ၢ်ဝီ, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ် အတၢ်အိၣ်သး လၢကညီဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်အပူၤ, ပၤဖျါထီၣ်ဝဲၣ်လၢပယီၤပဒိၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကျဲးသန့ဒီးတၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲးသ့ၣ်တဖၣ်, ဆၢန့ၣ်ဝဲၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးလၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. (JICA) ပၤဖျါထီၣ်ဝဲၣ် လၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး မ့ၢ်တၢ်ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ ဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အလီၤအကျဲးန့ၣ်လီၤ.

(JICA) အတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါကရူၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးတလၢ, ကညီကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်, ဒီးပဒိၣ်လၢကီၢ်ဆၢဂ့ၢ်ဝီကိတိာ်, လီၤ ဆိၣ်တၢ် တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢကီၢ်ဆၢဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်ဒီးကလုာ်ဖျၢၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဝဲၤကျိၤ(Progress of Border Areas and National Races Development Department) န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤယုထံၣ်သ့ၣ်ညါကရူၢ်အံၤ မၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးကီၢ်ပယီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ဝဲၤလီၤ (Myanmar Peace Center), ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီ ဒီးကလုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢ (Karen National Union)⁶, တလၢကီၢ်သီဖၣ်တံၣ် (New Mon State Party), ဒီးဒီးမိၣ်ခြံး တုးကညီလၢအသးအိၣ်မၤဂ့ၢ်ဒီးမၤစၢၤတၢ်သုးမ့ၢ်ဒိၣ် (Democratic Karen Benevolent Army) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါအိၣ်သ့ၣ်အံၤဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢပဒိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤထၢဖျိၣ်လၢအအိၣ်ပၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပျီပူၤ တၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၣ်ဒိၣ်မး, ဒီးကမ့ၢ်တၢ်ထံၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးစ့ၢ်ကီးတအိၣ်ဝဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤ ယုသ့ၣ်ညါကရူၢ်ပၤဖျါထီၣ်ဝဲၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးပုၤအါဖုအါကရၢ, ဘၣ်ဆၢၣ်ထံၣ်လိာ်ဒၣ် အသးထဲလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢကီၢ်ဆၢ ဒီးကီၢ်ဆၢအဒုအပတီၢ်, သံကွၢ်သံဒီးစ့ၢ်ကီးပုၤလီၤကဝီၤဖိ တနီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးအံၤ ကျဲးစးမၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးဆိၣ်ထွဲပဒိၣ်အတၢ်အိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤသးအက့ၢ်အဂီၤ လၢအအိၣ်ပၤ, ဒီဖျိ တၢ်မၤသကိးတၢ်ထဲလၢလီၤခါၣ်သး ဒီးကီၢ်စဲၣ်ပတီၢ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ကမၤတၢ်ဆၢတဲၣ်ဒီး ဖုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးအံၤ ဆိ ကမိၣ်တယာ်ဝဲလၢ ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ကဟဲက့ၢ်ကဒါက့ၢ် ဖဲတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အိၣ်ထီၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

⁶ <http://www.irrawaddy.org/burma/japanese-donors-govt-knu-discuss-aid-projects-rebel-areas.html>

(JICA) တာဂုထိပ်ပသီထိပ်တဲးမရဲၣ်ကျဲထံၣ်စိဟ်ဟီၣ်ကဝီၤဒ်အမ့ၢ်တာကူလဲၤမကတၢ်လီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တခါ လာအ လာပျဲဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢန့ၣ်လီၤ. (JICA) နၢၣ်ဒဲၣ်လၢဟီၣ်ကဝီၤအံၤကထုးန့ၢ်ထံၣ်ဂၢၢ်ဂၢၢ်အတၢ်ဟဲဘျဲလီၤကျိၣ်စ့ လီၤဆီၣ်တၢ် ဖဲပျဲဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲက့ၤကဒါက့ၤအဆၢကတီၢ် ဒီးဒုးအိၣ်ထိပ်တဲးမလၢအပျဲဘၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တာဂုထိပ်ပသီထိပ်တဲးရဲၣ်တၢ်ကျဲ ဟ်ဖျါထိပ်တဲးတိၣ်ကျဲအက့ၢ်အဂီၢ် (၄) မံၤလၢလၢတဖၣ်အံၤ “အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဒုးလိၣ်ထိပ်ဖးထိပ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထိပ်ကလံၤထံး” န့ၣ်လီၤ. တၢ်တိၣ်ကျဲအက့ၢ်အဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ယုၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ထွဲလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကမၤအံၤဒ်ဟီၣ်ကဝီၤဒ်တ ခါဝံၤတခါအသိး, ဒီးတၢ်ကစးထိပ်ဆီၣ်အီၤလၢပဒိၣ်ပာဆၢဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိၣ်ကျဲအက့ၢ်အဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်မအတက့ၢ်လၢကတီၢ်ဂီၢ်မၢ် (medium) ဒီးကတီၢ်ယံၣ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်အတၢ်မုၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

- ၁) မုၢ်ကျိၣ်ပဲၤကွၢ်တၢ်ဘျးဖဲလၢဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ် - တၢ်မဂုထိပ်ဒီးမလဲၢ်ထိပ် (က) ကျဲမုၢ်ကျိၣ်ဘိသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်မအါထိပ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ လၢကီၢ်ကျိၣ်တဲၣ်ဆူမိၣ်လၢမ့ၣ် ဒီးဘျးဖဲဒီးကဘိသန့အသီလၢတၢ်တုၤအီၤလၢ ကွဲးခမံးလၢတလၢကီၢ်စဲၣ်, ဒီး (ခ) ကျဲမုၢ်ကျိၣ်ဘိအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဒုးအိၣ်ထိပ်ထံၣ်လီၢ်ကီၢ်ပုၤမုၢ်ကျိၣ်ပဲၤကွၢ် ကျဲတၢ်ဘျးဖဲ ဒီးတၢ်ဆဲးကျိးကန့ၢ်ဖဲထံဆၢကီၢ်ဆၢတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲန့ၢ်ပျဲဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢကဟဲ က့ၤကဒါက့ၤအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ၂) တၢ်ကူလဲၤမကသဘျၢဟီၣ်ကဝီၤဒ် ဒီးဖဲဖိကဟၣ်တၢ်မလီၢ်တဖၣ် - တၢ်ကဒုးအိၣ်ထိပ် (က) တၢ်ကူလဲၤမ ကသဘျၢဟီၣ်ကဝီၤဒ်, ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ လၢကူလဲၤပန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကသ့ၣ်ထိပ်ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်မလီၢ် လၢအပျဲဘၣ် ဒီးကအိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤဝဲဒ်ကီၢ်ပယီၤပုၤမတၢ်ဖိလၢတၢ်ဟ့ၣ်အပျဲဘၣ်ဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီး (ခ) “ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ” လၢတၢ်ကတုၤကီၢ်တဲၣ်အ (plastics) ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအဂၤ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ၃) ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်မအကရၢ - တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢဖဲဖိကဟၣ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ် လၢတၢ်ကမၤအါထိပ်တၢ်လုၢ် တၢ်ပွၤလၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖျးအတၢ်ဟးထိပ်ဒ်အမ့ၢ်ရီၤဘၣ်, တခါးဘၣ်ဘ့ (ဖဲကလဲး), ဝၣ်, သ့ၣ်, ဒီးကသံၣ်သ့ၣ် ဂံၢ်ဝၣ်ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ၄) ခူၣ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ် - သ့ၣ်ထိပ်ခူၣ်လၢမိၣ်လၢမ့ၣ်, ဖၣ်အၣ်, ဒီးမ့းဝတံၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဆဲးကျိးအလီၢ်လၢအ ရူဒိၣ် လၢဟီၣ်ကဝီၤဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘ့ၣ်မုၢ်ကျိၣ်ပဲၤကွၢ်အလီၢ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဖဲးတၢ်မအဲၤလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တခါအသိး န့ၣ်လီၤ.

၁၂။ ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခူၣ်ပုၤဘျးဖဲကရၢ
တၢ်ပဲၤထံၣ်နီၤဖး JICA တၢ်မရဲၣ်ကျဲ လၢတၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်အဂီၢ်

(JICA) တာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်တာ်မရဲၣ်ကျဲတၢ်မကျဲအပူၤဆုၤန့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢ “တာ်မဆူၣ်ထီၣ်တာ်မုာ်တာ်ခုၣ်ခီဖျိတာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်” ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါတာ်ကမၤဝဲဒၣ်တာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်အတာ်ဖံးတာ်မသ့ၣ်တဖၣ် လၢ “အလဲၤသးတပူၤယီ” ဒီးတာ်ကတိၤသကိးတာ်မုာ်တာ်ခုၣ်ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ်လီၤ. (JICA) ဆုၤန့ၣ်လၢကဆိၣ်ထွဲမၤစၢပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ် ဒီးပုၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲလၢအဟဲက့ၤသ့ၣ်တဖၣ် ခီဖျိ တာ်ကစီၣ်ဝဲလီၤ, ဝဲလီၤတခါလၢပုၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲ ဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကမၤလိၤန့ၣ်ဘၣ်တာ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲ ဒီးတာ်ဆီလီၤဟံၣ်လီၤက့ၤတာ်အိၣ်တာ်ဆိးအလီၤအကျဲ လၢတာ်ရဲၣ်ကျဲဟံၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တာ်ဖံးတာ်မခွဲးယၢ်လၢအအိၣ်လၢဟီၣ်ကဝီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, (JICA) ကဆိၣ်ကမိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ မ့ၢ်အကဘၣ်မၤစၢတာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ် ဖဲတာ်ဆီလီၤဟံၣ်လီၤက့ၤတာ်အိၣ်တာ်ဆိးအလီၤအကျဲ (၄) တီၤ, ဒီးတာ်မ့ၢ်ဘၣ်မၤစၢတခါတာ်ကဘၣ်မၤစၢအီၤဖဲလဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

တာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်တာ်မရဲၣ်ကျဲဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲဒၣ် ကညီတာ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးတာ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တာ်ဖံးတာ်မဒီးမုၢ်ဒါအကံၢ်အစီလၢ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမုၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်မၤတ့ၢ်အီၤလၢကီၢ်ဆၢဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆုၤန့ၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ တာ်ကရကရီ ဒီးပဒိၣ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်ကဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတာ် ဖဲသိးတာ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢကမုၢ်အတာ်ဖံးတာ်မသ့ၣ်တဖၣ်ကတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, တာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်တာ်ရဲၣ်ကျဲ တဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမုၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်အတာ်မမုၢ်ဒါလီၤတံၢ်လီၤဆဲး လၢအဝဲသ့ၣ်တာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်အတာ်ဖံးတာ်မရဲၣ်ကျဲဒီးတာ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အပူၤဘၣ်.

(JICA) ရၢလီၤအတာ်ဟံၣ်ဖျါလၢအမ့ၢ် တာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်တာ်ရဲၣ်ကျဲဘၣ်ထွဲဒီးတာ်ဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတာ်လၢတာ်ရဲၣ်ကျဲဟံၣ်လီၤတာ်ဖံးတာ်မလၢတာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်လၢဟီၣ်ကဝီၤတခါဒၣ်ဝဲစ့ၣ်စ့ၣ် - တာ်တီၢ်ကျဲဆိတဖၣ်, လီၤကဝီၤတာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်တာ်ရဲၣ်ကျဲ, ဒီးတာ်က့ၤဆီလီၤဟံၣ်လီၤပုၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲတာ်လီၤတာ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့က့, တာ်တီၢ်ကျဲအတာ်ဖံးတာ်မအတာ်လဲၤတရံးသး မ့ၢ်တာ်အစၢလၢအအိၣ်ထီၣ်အသး ဖဲတာ်ထံၣ်လိၣ်အိၣ်သကိးဒီးန့ၣ်ပျီဒီၤ ဒီးပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ယၢၤထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်လၢအထံၣ်လိၣ်သးဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် (KNU) ဒီးယူၤအဲၣ်အဲၣ်စံး (United Nationalities Federal Council-UNFC) တဘျီ ဖဲကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တာ်ကူၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးတာ်ရဲၣ်ကျဲအံၤ တာ်ကွဲးဖျါထီၣ်အဂ့ၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးတအိၣ်ဘၣ်, လၢလံာ်ဟံၣ်ဖျါတကဘျံးအပူၤတဲၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ “တာ်ကူၣ်လိၣ်ပိၣ်တၢ်သကိးဒီးကလုာ်န့ၣ်ကရၢကရၢသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတာ်အၢၣ်လီၤလၢတာ်တီၢ်ကျဲအတာ်ဆိၣ်ကမိၣ်ဆိၣ်ကမးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တာ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်တာ်လီၤတာ်ကျဲ” န့ၣ်လီၤ.

၄

KPSN

အတတ်ဘက်ယိုတဖန်

(KPSN) ကရဖိသွန်တဖန် အိတ်ဒီးတတ်ဘက်ယိုအါမံဘက်ထွဲဒီး (JICA) တတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်တတ်မရဲဂျဲဒီး အတတ်လဲကျဲန့န့လီ။ လာတတ်ဂုခဲလတ်အဖိခိတ် ကညီကမျာ်သွန်တဖန်နတ်ဝဲဒေလဲ (JICA) အတတ်မအံ၊ ကမဇာ လီပုတတတ်ပတ်ယုတ်မသကိးတတ်၊ ပုတတတ်ဟ့နဲစိဟ့နဲကမိ ဒီးတတ်ခွဲးတတ်ယတ်လာတတ်ကမလထီပ်ပုထီပ်တတ် မုတ်တတ်ခတ်လဲအယုတ်ကန့န့လီ။ တတ်သွန်တဖန်အံမုတ်တတ်လုတ်ပုမိတ်ပုလဲ (KPSN) အဂီန့န့လီ။ ကညီကီစိတ် ဒီးကညီကမျာ်သွန်တဖန်လိတ်ဘတ်ဒီးအိတ်ဒီးပုဂုတ်ဝီ ဒီးမုတ်ကျိဝဲကွတ်တတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်န့န့ ပသးဒုဒီးအလီတအိတ် ဘတ်။ တတ်သံကွတ်လာဘတ်ကွတ်ဆတ်မဲတ်အီတဖန်မုတ်ဝဲ - အခါဖဲလဲန့၊ တတ်မနုသွန်တဖန်လဲန့၊ ဒီးတတ်ဂုထီပ်ပသီ ထီပ်အံတတ်ကမအီဖဲလဲန့န့လီ။ ပုတတတ်အတတ်ပတ်ယုတ်ပတ်ဂီဒီးတတ်ဟ့နဲစိဟ့နဲကမိအီလဲအတုလီတီလီန့န့ မုတ်တတ်လဲအရဲဒိတ်ဝဲနီနီ၊ လီဆိဒေတတ် ဖဲတတ်မတတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်လာတတ်သဘတ်သဘတ်ကဲထီပ်သးအလီန့န့လီ။

တတ်ဂုလာတတ်ဟ်ဖျါထီပ်အီဖဲအံတဖန် ပတ်ယုတ်ဒီးပတတ်ဘက်ယိုအိတ်သွန်ကမဖျိတ်တဖန်န့န့လီ။ အဆိကတတ်တ ထိပ်၊ ပစံးကတိတတ်ပိတ်သကိးတတ်ဂုဘတ်ယး တတ်မုတ်တတ်ခတ်ဒီးတတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်ခံမံအဘတ်စာတတ်ဘတ်ထွဲတ ဖန်၊ လီဆိဒေတတ် ကညီဒီးတလဲကီစိတ်လဲအအိတ်ဒီးတတ်စိတ်စိတ်တတ်ယးဒီး ဟီတ်ခိတ်ကပံတ်တတ်ဂုကီဒီးသုးပ ခိတ်အတတ်မဘတ်ဒီးပုဂုတ်ဝီခွဲးယတ် ခိဖျိစးဖိကဟတ်တတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်တတ်ဘတ်ဂံဂုဟဲအါထီပ်ဒီးနးထီပ်သုအပတီ ထဲလဲန့အဂုန့န့ ပဒုးနဲနဲဟ်ဖျါထီပ်ဝဲဒေန့န့လီ။ တတ်ခံမံတမံ၊ ပဟ်ဖျါထီပ်ပတတ်ဘက်ယိုဘတ်ယး (JICA) အ တတ်ကုတ်လိတ်တတ်ပိတ်သကိးအကျိအကျဲလဲအိတ်ဒီးတတ်ဂံစိအါမံန့န့လီ။ တတ်သမံတမံ၊ (JICA) အတတ်ဟ့နဲစိ ဟ့နဲကမိကညီဒီးတလဲကီစိတ်ပဒိတ် လဲအတတ်တိတ်ကျဲတဖန်အပူန့န့ ပဟ်ထံနီဖးအီဒီးဟ်ဖျါထီပ်သကိးပတတ် ဘတ်ယိုလဲအမုတ် (JICA) အတတ်ဟ့နဲစိဟ့နဲကမိကညီဒီးတလဲကီစိတ်ပဒိတ်ဒဲအံ၊ ကမုတ်တတ်လဲအမဇာလီကမျာ် အစိအကမိအဂုန့န့လီ။ တတ်လွံမံတမံ၊ ပသံကွတ် (JICA) တတ်ဂုဘတ်ယးအဝဲသွန်အတတ်တဲလဲအမုတ်ဝဲ တတ်ဆိး ကါမုတ်ကျိဝဲကွတ်အတတ်ထိပ် မုတ်မုတ် တတ်ဆိမိတ်အဂုအဂုလာတတ်ယုထာဆိးကါအီသွန်တဖန်အဂုန့န့လီ။ လဲအံက တတ်၊ ပဟ်ထံနီဖးဒီးနဲနဲဖျါထီပ်ဝဲဒေ (JICA) အတတ်မရဲဂျဲလဲ အဝဲသွန်တအိတ်ဒီးတတ်သုဟံးနုမုဒါလဲခိတ်ယာ န့ဆတ်တတ်ဘတ်ဒိဘတ်ထံး၊ လဲအကဟဲကဲထီပ်အသး ခိဖျိ အဝဲသွန်အတတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်အတတ်မရဲဂျဲအပယိ န့န့လီ။ လာတတ်ဂုခဲလတ်အဖိခိတ်၊ (JICA) အတတ်မရဲဂျဲ အိတ်ဒီးတတ်ဂံစိခိတ်သွန်လာတတ်ကဘတ်ဘိဘတ်ကွဲအီ ဖဲသိး တတ်ကဟးဆွဲးတတ်မနးထီပ်အါထီပ်တတ်ဘတ်ဂံဂုအတတ်အိတ်သးန့န့လီ။

၁၄ ။ ကညီတတ်ဆိတ်ထွဲမဇာတတ်မုတ်တတ်ခတ်ပုတ်ဘုးစဲကရု
တတ်ပဟ်ထံနီဖး JICA တတ်မရဲဂျဲ လာတတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်အဂီ

၄.၁ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်

က. တၢ်ပံၤထံၣ်နီၤဖးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ် - (JICA) တမၤတၢ်တၢ်ပံၤထံၣ်နီၤဖး ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လိၣ်ဆိၣ်နီၤနီၤတခါလၢတၢ်ပံၤထံၣ်နီၤဖးတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢခါဆူညါအဂီၢ်လၢလၢပျဲပျဲဘၣ်. (JICA) ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါလၢကဘၣ်န့ၢ်လီၤပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ ထံၣ်ဂီၢ်သဲးတၢ်ပၤဆူတၢ်ဖီလၢ် ဒီးတၢ်ကဘၣ်ပံၤနီၣ်အဝဲသ့ၣ်အမူအဒါန့ၣ်လီၤ.

ဒ် (JICA) အလံာ်ဟံၣ်ဖျါဒ်ဘၣ်သလၢကွဲၤဒ်တၢ်နာ်တခါလၢ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကဲထီၣ်အသးသ့တချုးလၢ တၢ်မၤန့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအလၢအပျဲဒ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အံၤအဖီခိၣ် (JICA) ဆဲးကျိးကဒါကွဲၤဒ်မၤလီၤတၢ်ဒီးခ့ၢ် (KESAN) ဝဲလါဖျါတြုၤအါရံၤအသီ ၂၀, ၂၀၁၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.^၇ ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤတၢ်ဂၢ်တၢ်ကျဲၤလၢတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးတအိၣ်နီၣ်တမံၤဒ်ဘၣ်. လၢတၢ်န့ၢ်အယီၤ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအံၤ ဆိကမိၣ်တယၢ်ဝဲဒ်လၢ မ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်, ဘၣ်ဆၣ်အတၢ်ဂံၢ်စၢအိၣ်ဝဲဒ်လၢ တၢ်ပံၤထံၣ်နီၤဖးကွဲၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ ကမၤဆူထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢခါဆူညါဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်သးအိၣ်ဖျါဝဲလၢတၢ်နာ်ဟံၣ်အီၤသ့လီၤတၢ်လီၤဆဲး လၢတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်န့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်နီၣ်ဝံၣ်ခံတခါလၢမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး, လၢတၢ်န့ၢ်အယီၤ ဝဲဖိကဟၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဘျဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အစၢတခါန့ၣ်လီၤ. ပပံၤပနီၣ်လၢ တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်အဘၣ်စၢန့ၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, ဘၣ်ဆၣ် မ့ၢ်လၢတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်အဝဲအံၤန့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ဟဲကဲထီၣ်အသးအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဘၣ်. တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ကဲထီၣ်တၢ်အသးခိၣ်ဖျိကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ယုၣ်ထီၣ်တၢ်ဒီးသပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ဒီးနီၢ်ကစၢတၢ်ပၤလီၤသးအယီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုၣ်ထီၣ်တဖၣ်အံၤတမ့ၢ်လၢကပညိၣ်ဝဲမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ပညိၣ်ဝဲလၢနီၢ်ကစၢခွဲးယၢ်လၢကပၤယၢ်ပတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ ဒီးကပၤဆူနီၢ်ကစၢတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤ, န့ဆၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် ဘၣ်ယုၣ်ပုၤဖျဲးတၢ်အသးလၢပယီၤသးမ့ၢ်ဒ်အတၢ်ထီၣ်ဒုး ဒီးဒွဲၣ်အူကွၢ်ဟံၣ်ခိၣ်အါန့ၢ် ၃၀၀၀ ဖျါအယီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ယုၣ်ပုၤဖျဲးအသးခိၣ်ဖျိ “တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်” အယီၤတမ့ၢ်ဘၣ်. ခိၣ်ကီၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤလၢကွၢ်တၢ်တၢ်ပုၤအါအါကလဲၣ်ခိၣ်ဖျိလၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် (JICA) တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအံၤတပညိၣ်မၤစၢတၢ်လၢပုၤတဖၣ်အံၤအဂီၢ်ဘၣ်. ဟီၣ်ခိၣ်ဘိမ့ၢ်ကရၢပံၤပနီၣ်ဝဲ ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီးပုၤခိၣ်ကီၢ်အမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်အိၣ်သးန့ၣ်လီၤဆီလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ.^၈ ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အိၣ်ဒီးအခွဲးအယၢ်လီၤဆီန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ကဲထီၣ်တၢ်သးန့ၣ် တမ့ၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၤအယီၤဘၣ်, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၤအံၤတမ့ၢ်တၢ်အစၢဘၣ်. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအိၣ်သကၢ်လိာ်အသးလၢပုၤတနီၤအဂီၢ်လၢပုၤတတၢ်အပူၤဘၣ်ဆၣ် တၢ်အဝဲအံၤကဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လၢကမၤအါထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကကအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလိာ်လံးယၢ်လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ် တၢ်မ့ၢ်တမၤတၢ်ဆၢတံၢ်ပၣ်ယုၣ်ဒီးပုၤတတၢ်ကရၢကရၢဘၣ်သၢပူၤန့ၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ကကဲထီၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.

⁷ <http://www.kesan.asia/index.php/what-we-do/advocacy-campaign/development-and-resources-extraction-monitoring/281-kesan-s-briefing-on-japanese-government-plan-for-development-of-southeast-burma-myanmar>

⁸ UNHCR 2011: Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees. <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>

ကခွင်ကီၢ်စံၣ်တၢ်လဲၤခိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အဒိအတဲာ်လၢ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤန့ၣ် ငးအိၣ်ထီၣ်ဒီးငးနး ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်တဖၣ် ကဲထီၣ်တ့ၢ်အသးလၢကခွင်ကီၢ် စံၣ်အပူၤ ဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခး (၁၇) နံၣ်အတီၢ်ပူၤ, တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤတဖၣ် ပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်တ့ၢ်ကျဲၤ, တၢ် ဘျုးလီၤကျိၣ်စ့အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢစးဖိကဟၣ်အတၢ်မၤဒီး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်တၢ်ကျိၣ်တဖၣ်အလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ် ဆၣ်တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ကဲထီၣ်ဒ်အသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးစးဖိကဟၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်န့ၣ် တဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤဝဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဘၣ်, ဒီးပုၤတနီၤနီၤန့ၣ်ဝဲလၢ အဆိၣ်ထွဲဝဲတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမုၢ်ကွၢ်လၢကခွင် တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ပုၤဘျးစဲကရၢန့ၣ် -

ဖဲန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထုး ထီၣ်သ့အါအါဂီၢ်ဂီၢ် ဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ် တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဖဲကခွင်ကီၢ်စံၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိအတၢ်အိၣ်မူ တလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဘၣ်, နးထီၣ်ဝဲတခါန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢလုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ် မ့ၢ် တ့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ဂုၤအတၢ်ဟ့ၣ်သါ ဘၣ်ဆၣ် လီၤကဲၣ်ဒ်သိးတၢ်ဆိၣ်အါလၢပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတ့ၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးအဆၢကတီၢ် ဘၣ် ဆၣ် တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢပုၤကခွင်ဖိဖဲကခွင်ကီၢ်စံၣ်ပုၤတဖၣ်အဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ်, နီၢ်နီၢ်တခါ အဝဲသ့ၣ်အခွဲအယၢ်လီၤမၤကွံာ်လၢတနီၤဒီးတနီၤအတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.⁹

နီၢ်နီၢ်တခါ,

တၢ်ထုးထီၣ်ဟီၣ်လၢတၢ်အိၣ်ယၢလၢအသ့ဝဲတၢ်အကျိၤအကျဲၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးတဖၣ်အံၤ ငး အိၣ်ထီၣ်တ့ၢ်ပုၤတဝါတၢ်ဂုၢ်ကီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတၢ်သးဆူၣ် တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲၤအယိ ကမ့ၢ်တဖၣ်အဟံၣ်တအိၣ်လၢ, ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တအိၣ် မ့တ မ့ၢ် တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်မၤတအိၣ်, ကဲထီၣ်တၢ်ဆိၣ်သနံးအဝဲသ့ၣ်လၢကလဲၤမၤတၢ် ဆူတၢ်ခူၣ်ဟီၣ်လၢတၢ်ထုးတၢ်တီၢ်အလီၢ် ဒီးလဲၤမၤတၢ်လၢထံကီၢ်လၢအအိၣ်ဘျးလိၣ်သး (ဒီးကီၢ်ပယီ) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအကျိၤ ပိာ်မုၢ်သးစၢ်လၢအသးလီၢ်သးကျဲ တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ပုၤတၢ်ဆါအါဆူတရူးကီၢ် ဒ်သိးကကဲထီၣ်ပုၤမၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆါအါဆူတၢ် ဆါလီၤသးတၢ်ဖိးတၢ်မၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹⁰

⁹ Page 10, Lessons from the Kachin Development Experience, published by the Kachin Development Network. Please see Kachin Development Network Paper for more information: <http://www.kdng.org/images/stories/publication/lessons%20from%20the%20kachin%20development%20experience%20longer%20paper.2.pdf>

¹⁰ ibid, page 6

နိုင်ငံအသီးသီး၊ တာရှည်ခံစီမံကိန်းတော်တော်ရုံးနှင့် ငွေသွင်းညှိမေးဖျါထိုင်တာဘဏ်ကံရှင် ဦးတော်အိန်ဆိးလီကျဲတအိန် ယုန်ဦးတော်မှတ်တင်ခွင့်ရရှိခဲ့လို့။

ပတ်နာလီယုယပင်ထံဖိကိတ်ဖိကမ္ဘာ့သွင်းတဖန် အိန်ဦးတော်ဟံသးကျွဲမုဆူ လာကမအထိုင်ဦးမနးထိုင်တာအိန်သး ဘဏ်၊ ဘဏ်ဆန်နီနီတခီ ပဘဏ်ယိုင်လာ (JICA) အတော်ယုထိုင်ဝဲ ခါဆူညါတော်တော်ကျဲတဖန် ဦးတော်မအကျိအ ကျဲတဖန်ကဒုးအါထိုင်တာဘဏ်ကံရှင်သွန်းလို့။ ကညီကီဝဲခဲအပူ၊ တာလီလာပဒိုင်ပအဟိုင်ကဝီတဖန်နှင့် တာ မတော်အခွဲအယာ်လာအသဘူ အိန်ဝဲစုကိတ်ဖိ၊ တာမသကိးတာလာဒိုင်မိန်ကရုန်စံခဲအကျိအကျဲအခွဲအယာ်လာပျဲ တခီ ဘဏ်တော်ဟွန်လီအီဆူသုးမုသွင်းတဖန်လာကဆိးကါဦးပအာ့ဝဲတာမတော်ဆာတ်န့လို့။ တာမအကျိအကျဲ တဖန် တအိန်ဦးတော်အုန်ကီသး မုတမုာ် တာဒီသပျဲဂီဝီခွဲးယာ်ဘဏ်။ တာသုန်ထိုင်တာမှတ်တင်ခွင့်ရရှိဦးအ ကံအစီဦးထံကီတာဘျဲလုာ်ဘာတာမှတ်အိန်ထိုင်မး ဒိုင်မိန်ကရုန်စံခဲဦးတော်မလီမာ်ကွာ်တာမဘဏ်ဒီပျဲဂီဝီခွဲးယာ် ကကထိုင်သးန့လို့။ အဝဲအံ့မုာ်တာသွင်းတဖန်လာအလိုင်နီနီ လာပျဲတဝါမုာ်ကျဲဝဲကွာ်တာရှည်ခံစီမံကိန်းအတော် တော်ကျဲတမံဂုာ်တမံဂုာ်လာအဖိးသဲစး ဒ်သိးကဟ်ဖျါထိုင်တာလိုင်ဘဏ်ဦးတော်လာဘဏ်ဟံဒိုင်မအိအီလာလီကဝီပျဲ တဝါတဖန်အဂီန့လို့။

(JICA) တာမရဲဂဲကျဲဝဲသကိးဝဲလာ လီကဝီပူနှင့် တာဘဏ်တာဘာတာဘဏ်ယိုင်တဖန်ဦး တာနန်နီလီသးလာထံ ကီပဒိုင်ဦးပျဲတဝါတဖန်နှင့် မုာ်ဝဲတာဂုာ်ကီနီကီဘဏ်ဆဏ် မုတမုာ်ဘဏ်နှင့် ဖျါလာတကနယုာ်ဝဲတာဘဏ်ကံရှင်၊ မုာ် လာဝဲလာကံခိုင်ထံးတာသုန်ထိုင်ဆီလီလာတော်ရှည်ခံစီမံကိန်းနှင့် ကဆဲးလဲအသးဆူညါကွာ်ကွာ် ဦးဆိုင်ထွဲမစာဝဲဒ် သိးတာမှတ်တင်ခွင့်ရရှိအိန်န့လို့။ (JICA) အပူယုသွင်းညါတာအကရူအံ့ တရဲဂဲကျဲဝဲတာအိန်ဖိုင်လီပ ဒိုင်ဦးကလုာ်ဖိုင်တဖန်အဂီဖဲကညီကီဝဲခဲပူဘဏ်နှင့် မုာ်လာတာအဝဲအံ့န့ကကထိုင်တာဂုာ်ကီညီညီကလဲလာ ကရူကရုတဖန်အဘဏ်စာန့လို့။ တုာခဲအံ့၊ အဝဲသွင်းဟးဆွဲးတာဂုာ်ကီဒ်အံ့မုာ်န့နှင့် တာအဝဲအံ့အိန်ဖျါအသးဒ် သိး တာရှည်ခံစီမံကိန်းအတော်ကျဲတဖန်လာအိန်ဦးတော်အုန်ကီသး ဦးတော်ကမအီလာခါဆူညါန့လို့။ တာဂုာ် တာကျိလာတာယုသွင်းညါတုာ်အီတလာတပျဲတဖန် တာတယာ်ဝဲလာကမုာ်တာအစာလာအဟဲဖျါထိုင်လာအဂူနှင့် ပ သွင်းညါဦးပနာ်အီတသ့ဘဏ်။

(JICA) ဟုန်ကုာ်တံးဆာလာခွဲာ် (KESAN) အတော်ဟ်ဖျါဘဏ်ထွဲဦး (JICA) အတော်မရဲဂဲကျဲအံးဖဲဝဲလာ၊ “ပမုာ် လာလာတာရှည်ခံစီမံကိန်းအတော်နီလီကျဲဘဏ်ဂီကုာ်တံးအံ့ တာမှတ်တင်ခွင့်ရရှိလာအကမေ့လီထံရူကီသးအတော်တဲ သကိးတာလဲကျဲဘဏ်။” တာလာအလီတံာ်တမံန့မုာ်ဝဲ၊ တာမုာ်လာအဝဲအံ့တမုာ်တာလာတာပျဲ လာအကအုန်ကီဝဲ နှင့် “တာတဘဏ်မဘဏ်ဒီတာ” (Do no harm) အဖိတုာ်ဒုာ်လဲာ်ဘဏ်။ ကညီဖိသွင်းတဖန်အတော်လိုင်ဘဏ်မှတ်တင်ခွင့်ရရှိ အအါနီဒ်တာမှတ်တင်ခွင့်ရရှိတမံတကွာ်န့လို့။ ပလိုင်ဘဏ်တာမှတ်တင်ခွင့်ရရှိ ဦးပျဲဂီဝီဦးမုာ်ကျဲဝဲကွာ်အတော်ရှည်ခံစီမံကိန်းအတော် ထိုင်လာအမုာ်တာနီနီ၊ ဦးတမုာ်ထဲလာတာသုန်ထိုင်ဘျီထိုင်အတော်ရှည်ခံစီမံကိန်းဘဏ်။ ပလိုင်ဘဏ်တာမအ ကျိအကျဲလာပကသုပပယုာ်မသကိးတာ လာအကထိုင်တာဘဏ်ဘျဲဘဏ်ဖိုင်လီပအါဂါအဂီန့လို့။ တာရှည်ခံစီမံကိန်းအတော် ထိုင်တာရဲဂဲကျဲအဝဲအံ့ ကဘဏ်အိန်ဦးတော်ဟံးမုာ်တုာ်လီတီလာကမုာ်လာအအိန်လာကညီဦးတလာကီဝဲခဲ နှင့် သွင်းတဖန်၊ ဦးကဘဏ်ပပယုာ်စုာ်ကိးဦးတော်ဘျီလီတော်ဂုာ်ကီအကျဲသွင်းတဖန်အတော်မကျဲ လာအလူပိုင်ထွဲသဲစးတာ ဘျဲ လာတာဟံပနီအီသွင်းတဖန်ကိးပတီဒဲး ဒ်သိးတာမဘဏ်ဒီပျဲဂီဝီခွဲးယာ်ကစုာ်လီဝဲအဂီ၊ ဦးမုာ်ကျဲဝဲကွာ် လာအဒုးအိန်ထိုင်တာကဲဘျဲကဲဖိုင်လီပပကသုပပအဂီ၊ ဦးပျဲတဝါစုာ်ကိးတာမဆူထိုင်အတော်သုတာဘဏ် မုတမုာ် တာ ဟွန်စီဟွန်ကမီအီလာတာမကျိကျဲသွင်းတဖန်အပူန့လို့။

ဒိုင်သုဂ်တဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်ဒ်အံၤမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်တခီ, (JICA) တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢတလၢဒီးကညီကမျၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤသ့ၣ်ညီကဒုၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, အလီၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ တၢ်ကဘၣ်မၤကၢၢ်ကျၢၤထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤလီၢ်ခၢၣ်သးပဒိၣ်, ယုၣ်ဒီးစံၣ်ညီပီတုၤ ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြးတၢ်မၤကျဲၤသန့သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်အိၣ်ကတဲၣ်ကတီၢ်ဟံၣ်စၢၤအသးဒ်သိးတၢ်ကသ့အုၣ်ကီၤက့ၤပုၤကိးဂၤဒီးအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်, တၢ်ကသ့ယုးယီၣ်ဟံၣ်ကဲဒီးဒီသဒါအိၣ်တချုးတၢ်ဆိကမိၣ်လၢ တၢ်ကမၤသကိးလီၢ်ကဝီၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤဒ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

ဃ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပယီၤသုးမ့ၢ်သံၣ်ဘိအဂီၢ် ဒီးတၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢတအိၣ်လၢ - (JICA) ဆုၣ်လၢကမၤဂုၤထီၣ်, မၤအါထီၣ်ကျဲၤမ့ၢ်ကျဲၤဘိလၢအဒိၣ်အတၢ်ဘျးစဲလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ဆါတၢ်ပျၢမ့ၢ်ကျိၤလဲၤကွၢ်တၢ်လီၢ်တဖၣ် ဒီးဆိကမိၣ်လၢတၢ်အံၤန့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဘျိတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ကျဲၤဒုးအိၣ်တဖၣ်အံၤ ကဟ့ၣ်ပယီၤသုးအခွဲးအယၢ်လၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤဆူကညီကီၢ်စဲၣ်အသးကံၢ်ပုၤညီညီန့ၣ်လီၤ. (KPSN) ကရၢဖိလၢမၤသကိးတၢ်ဖဲကညီကီၢ်စဲၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်လၢ ပယီၤသုးမ့ၢ်သံၣ်ဘိသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤပျံၤမၤဖုးဒီးကဒုးထီၣ်ဒါတၢ်လၢအသီခိၣ်ဖျိ သုးအတၢ်အိၣ်ဖျါအါထီၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ ဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုၣ်တၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ဖဲကျဲၤမ့ၢ်ဒိၣ်စ့ၢ်ကိး မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်တခါန့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်, စးထီၣ်ဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးတုၤမ့ၢ်မဆါတန့ၢ်အံၤန့ၣ်, တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဟးဂီၤအါထီၣ်အယိ မၤစ့ၤလီၤဝဲဒၣ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးတကပၤန့ၣ်လီၤ. တးမဒိၢ် (ပယီၤသုး) အတၢ်မၤပယုၤပုၤဂီၢ်ခွဲးယၢ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.¹³ ပယီၤသုးအတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤတၢ်န့ၢ်ခွဲးမ့ၢ်အိၣ်အါန့ၣ် တၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢလၢပတၢ်အဂီၢ်ကအိၣ်စ့ၢ်န့ၢ်အလီၢ် ဒီးသဝီဖိကသ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်ဖဲနီၢ်ကစၢ်ဟီၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကိးကလီၤစ့ၤဝဲ ခိၣ်ဖျိတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအယိလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျိထီၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ် ကမၤဘၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်ကျိၤလဲၤကွၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်တခီ တၢ်ကျဲၤဘျးကဲဖျိအိၣ်ဝဲဒၣ်စ့ၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

င ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအတၢ်ကစီၣ်ဝဲလီၢ် - လၢခံကတၢ်, တၢ်ဆုၣ်လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ကစီၣ်ဝဲလီၢ် ဒ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဆိလၢပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ် ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒ်သိး တၢ်တမၤဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးထံၣ်ဂီၢ်ကိးသး မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ကံာ်ဂုၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဆိဒ်သိးအံၤန့ၣ် တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်လၢကကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤတခါလၢပဒိၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဝဲလီၢ် (Refugee Empowerment Centers) တၢ်တီၢ်ကျဲၤအံၤကပၣ်ယုၣ်ဒီး “တၢ်ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်အတၢ်ပီးတၢ်လီၤ “Promotional Materials” လၢတၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၢ်က့ၤတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲၤ ဒီးစးဖိကဟၣ်တၢ်မၤလီၢ်ကျဲၤတဖၣ်, လီၤဆိဒ်တၢ် လၢကဆိၣ်သနံးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် လၢကက့ၤကဒါက့ၤန့ၢ်ဒ် ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢတၢ်ကစီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်အံၤ တဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤစၢၤပုၤနီၣ်တခီဘၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲၤတဖၣ်လီၤထုးန့ၢ်သးသပုၤကတၢ် ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖိအတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဘျိန့ၢ်အိၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ကက့ၤကဒါက့ၤန့ၣ်လီၤ. “တၢ်ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်အတၢ်ပီးတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်” တကြးအိၣ်လီၤဆိဘၣ်. တၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲၤလၢပဒိၣ်ဆုၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ်အါမံၤ မ့ၢ်လၢတၢ်လီၢ်တနီၤနီၤန့ၣ် ကဘၣ်တၢ်ဆိလီၤအိၣ်ဖဲတၢ်လီၢ်လၢအိၣ်ဘျးဒီးပယီၤသုးအိၣ်

¹³ Truce or Transition? Trends in human rights abuse and local response in Southeast Myanmar since the 2012 ceasefire, written and published by Karen Human Rights Group, May, 2014 - See full report: <http://www.khrg.org/2014/05/truce-or-transition-trends-human-rights-abuse-and-local-response>

တၢ်လီၤ, ပဒိၣ်ဒီး (JICA) ၵးကဲထီၣ်ပှၢတၢ်မၤတၢ်ဖိလၢအပှၢဘၣ် ဒီဖျိတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူကျဲတအိၣ်အါအါ အယံ, ဒီးအဝဲသ့ၣ်သးလီၤဝဲဒၣ်လၢ ပှၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဒီးပှၢလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ်ကတူၢ်ယၣ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ယး ပှၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိအတၢ်က့ၢ်ကတၢၢ်က့ၢ် ပၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် န့ၣ် ကြးအိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်လီၤလီၤဆီဆီဒီးပှၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်စ့ၢ်ကီၤလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤမနုၤလၢအလိၣ် ဘၣ်လၢတၢ်န့ၣ်န့ၣ်အိၣ်သ့ဒီးကဲဘျးန့ၣ် ပှၢကညီအနီၢ်ကစၢ်ပၣ်ဖျါဝဲသ့န့ၣ်လီၤ.

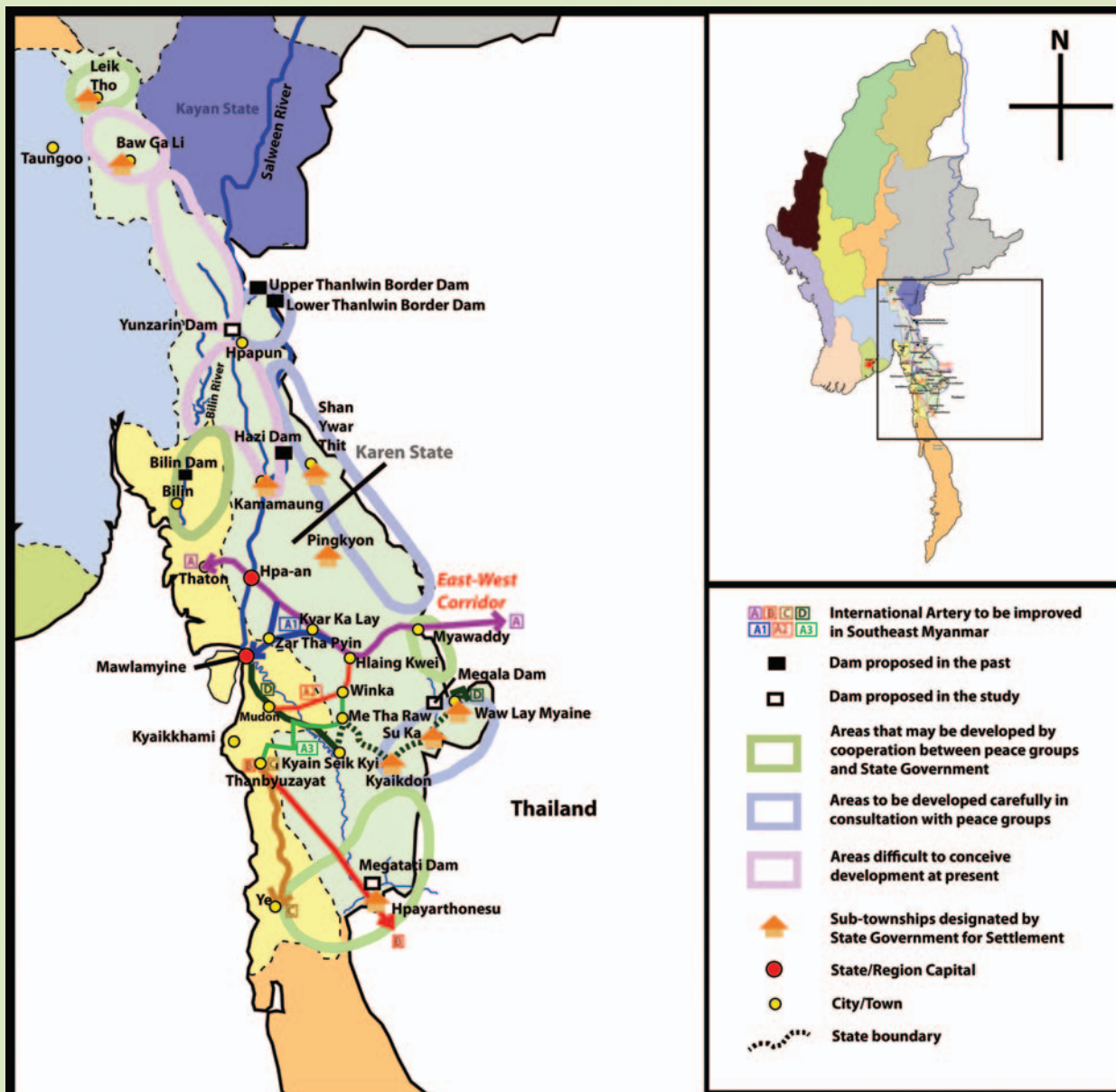
၄.၂ တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိး

တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအပညိၣ်တၢ်လိာ်လိာ်လၢပှၢတတၢ်အဂီၢ် (community-centered development) န့ၣ် မ့ၢ်တၢ် အကါဒိၣ်ဒိၣ်မးလၢ ပပှၢကညီကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ပှၢတတၢ်အသိး, ပဂဲၤလိာ်တၢ်လံၤအါနီၣ်အါလၢ လၢဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်, ပှၢဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ဖိတၢ်မၤအ ကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ် ကြးမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်, ဒီးအလီၢ်တအိၣ်လၢကဘၣ်မၤစ့ၢ်လီၤအိၣ်ဘၣ်. တၢ်မၤမုၢ်ဒီး တၢ်လိာ်ဘၣ်လၢစးဖိကဟၣ်ပိၣ်ညါတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ပှၢလၢအအိၣ်လၢပှၢတတၢ်အချၢသ့ၣ်တဖၣ် မၤစၢၤအိၣ်သ့, ဘၣ်ဆၣ် (JICA) တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ ဂ့ၢ်လိာ်တၢ်ဘျးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢမၤရှးအတၢ်ပှၢန့ၣ် (JICA) ထုးထီၣ် လိာ်ပၣ်ဖျါ (ဖဲလိာ်ဘျးစဲ ၃) န့ၣ်စံးဝဲလၢ “ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ပၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးတပူၤယီၤဖဲဟီၣ်ကဝီၤပူၤ တၢ်မၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပ သီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤလၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအဂီၢ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်ရဲၣ်ကျဲၤအိၣ်လၢတၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီး (JICA) တၢ်တိာ်ကျဲၤကရူၢ် ဒီးကညီဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်အပှၢမၤသကိးတၢ်ဖိကရူၢ် လၢကမၤသကိးတၢ်ဒီးကီၢ်ပဒိၣ် ပၣ်ယုၣ်ဒီးက လုာ်န့ၣ်စ့ၢ်ကမၤရူၢ်, လီၢ်ကဝီၤပှၢဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါဒီးကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ”. (လၢကမၤယၢထီၣ်ပတၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်လိာ် ဘၣ်အတယၢအဂီၢ်). ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ (JICA) တမၤတၢ်တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးပှၢတတၢ် လၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲၤအဂီၢ်ဘၣ်, မ့တမ့ၢ် မၤဝဲတန့ၢ်ဘၣ်အယံ ဖျါလၢအမၤဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤလၢပှၢကညီလၢအိၣ်လၢက ညီကီၢ်ဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

(JICA) မ့ၢ်တၢ်ကရူၢ်ကရိတဖုလၢအအိၣ်ဒီးစးဖိကဟၣ်ပိၣ်ညါတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢအလုၢ်ဒိၣ်ပှၢဒိၣ်သန့က့ တကြး လၢကဘၣ်မၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ ကညီဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်အပှၢဘၣ်. နီၢ်နီၢ်တခီ, ကညီ ဒီးတလၢထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကြးမ့ၢ်ပှၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢအမၤတၢ်ဆၢတဲာ်န့ၣ်လီၤ.

ဂ့ၢ်ဝိဘၣ်ထွဲဒီးပှၢဂ့ၢ်ဝိဒီးမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်လၢတၢ်တဆိကမိၣ်အိၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ပှၢတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢ (JICA) တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအပူၤ တပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဟ့ၣ်ဆၢက့ၢ်အဂီၢ် တအိၣ်ဒီးဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်အကျိၤ အကျဲသန့လၢအဘျးစဲလိာ်သးလၢအဘၣ်ယးဒီး ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤထံကီၢ်ပတီၢ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်ပတီၢ်တၢ်ဆၢတဲာ်တၢ်မၤအမိၢ်ပှၢ သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီၤလၢအတၢ်အိၣ်မုၢ်အဂီၢ် တအိၣ်ဒီးသန့အကျိၤအကျဲလၢအိၣ်ဒီးတၢ်စိကမိၤလုၢ် ဘၢလၢတၢ်ဆၢတဲာ်တုၤလီၤတီၤလီၤအဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်ဆၢတဲာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပှၢကညီလၢအအိၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်တၢ်အိၣ်သ့ၣ်လီၤသးလၢတၢ် လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ကြးမၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၢကညီသ့ၣ်တဖၣ်လၢအိၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အ

၂၀ ။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ပှၢဘျးစဲကရူၢ် တၢ်ပၣ်ထံနီၤမး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

Source: Based on JICA Study Team's Maps

JICA's Development Plans in Southeast Myanmar/Burma

ပူတဖန် အိန်ဒီးတီးယားတစ်ယောက်ကဘဏ်ငွေသွင်းညှိဆီအဝဲသွင်းလတ်သဘူ အပူ လတ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်သွင်း တဖန်ကအိန်ထိပ်အဂီနီနီလီ။^{၁၄} (JICA) တ်မရဲဂ်ကျဲဂုလိပ်ပူကအတတ်ဟွန်ကုန်ဆုနီနီလီ။ ဖဲတယံတမိန် န်ဘဏ်နီတ်ဆိန်ထွဲထိပ်ကီပယီတတ်မုတ်တတ်ခုတ်တတ်တိန်ကျဲလဲအမုတ်ဝဲဒ် ” (MPSI) တ်ကွန်ကဒါကွတ်သိန်လိ ဖဲလါမန်ရှး ၂၀၁၄ နံ” လံပတ်ပူဟွန်ကုန်ဝဲလဲ တ်ကမဂုထိပ်တ်ကုန်လိတ်တုပိန်သကိးလဲအိန်ဒီးအကံအ စီ ဒီးတ်မသကိးတ်ဒီးပူတဝဲသွင်းတဖန်နီလီ။

“တ်ကုန်လိတ်တုပိန်သွင်းတဖန် ကဘဏ်အိန်ဒီးအစီပညီလဲလဲပူပူ ဒီးက ဘဏ်အိန်ဒီးတ်ဟွန်မစာလီတ်လဲအကြားအဘဏ်နီလီ။ သနင်ကွတ်လဲအစုဒိန် ကတတ်နီတ်တုပိန်ကုန်လိတ်သကိးလဲအိန်ဒီးအစီပညီ လဲဟွန်ဆိတုတ်အကွန်အ ဂီ ဒီးနီလီရဲဂ်ကျဲမစာတတ်လဲဘဏ်စာ လဲတတ်ဆုထိပ်ဆုလီတခါလဲလဲနီက ဘဏ်အိန်ဝဲနီလီ။ တ်ဟွန်ခွဲးလဲဖျိဖျိဖျါလဲတတ်ကဖဲတတ်မတတ်အဂီ ကြားယုထံ နီဝဲဖဲတ် ကုန်လိတ်တုပိန်သကိး တ်အကတီနီလီ။ တ် ကုန်လိတ်တုပိန်သ ကိးသွင်းတဖန်မုတ်ဝဲတ်လီဖဲလဲန့၊ နီလဲန့၊ မုမုဒ်နီဒီး တ်နီလီရဲဂ်ကျဲမစာတတ် လဲတတ်ဘဏ်စာမုတ်မနုတကလုတ်လဲနီနီ တ်ကဘဏ်ဆာတဲဒီးတ်ကဘဏ်အိန်လီတု လိတ်အီ၊ နီသိးတ်လိတ်ဘဏ်တဖန်ကကဲထိပ်လိတ်ထိပ်အဂီနီလီ။”^{၁၅}

(MPSI) နီ ဘဏ်တတ်ဆိန်ထွဲမစာအီလဲထံဂုကီဂုကရသွင်းတဖန်နီလီ။ ပဆာမုတ်လဲလဲတတ်မလိလဲပမလိနီ တုတ်တဖန် တ်ကဆိးကါအီတုလီတီလဲလဲထံဂုကီဂုကရသွင်းတဖန် ဒ်အမုတ် (JICA) သွင်းတဖန်နီလီ။

ကီပယီပုခိန် နီပွဲဒီးဖျါဝဲလဲအမုတ်တတ်လီခိန်သွင်းတခါ လဲတတ်မတတ်ကုန်လိတ်တုပိန်သကိးတတ်လဲ (JICA) အ တ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်တတ်တိန်ကျဲအဂီနီလီ။ တမုတ်ထဲလဲကီပယီကလဲထံးအပူဘဏ်နီလီ။^{၁၆} ပုခိန်နီပွဲဒီး တ မုတ်တတ်လီတတီလဲအကဲထိပ်ခါနီစးလဲ၊ တလဲဒီးကညီတဝဲသွင်းတဖန်အဂီဘဏ်။ (JICA) တ်ဂုထိပ်ပသီထိပ် တတ်တိန်ကျဲဘဏ်တတ်ဒ်ကဲထိပ်အီနီ မုတ်လဲကဆိန်ထွဲမစာပူဘဏ်ကီဘဏ်ခဲ ဒီးကီပူပူလီအိန်ကမုဒီးပူယုမုတ် မးဖျိးသွင်းတဖန် လဲအဝဲသွင်းကကွဲကဒါအဂီနီလီ။ သနင်ကွဲ အဝဲအံတတ်ကုန်လိတ်တုပိန်သကိးတတ်ဒီးပူ ဘဏ်ကီဘဏ်ခဲလဲအိန်အဆိးလဲကီကီတုပိန်ပူသွင်းတဖန်တအိန်ဒီးဘဏ်။ လဲတတ်မနီမယါအပူနီ တ်တဟ် ဖျါစုကိးတတ်ကမတတ်တုပိန်ဟွန်ကုန်သကိးတတ်ရဲဂ်တတ်ကျဲဘဏ်။ ပူဘဏ်ကီဘဏ်ခဲဖဲသွင်းတဖန်ယုထိပ်ဝဲဒ် လဲ ကပုတ်ယုတ်မသကိးတတ်ဒီးအဝဲသွင်း လဲတတ်ကွဲကဒါကွဲတတ်ရဲဂ်တတ်ကျဲအဂီနီလီ။ ပူဘဏ်ကီဘဏ်ခဲသွင်းတီ ခိန်ရိန်မဲကရကရိမတတ်အိန်ဖျိန် မုတမုတ် တ်ကုန်လိတ်တုပိန်သကိးတတ်မသွဲလဲကျဲအါဘီ လဲကမတတ်ဆာတဲ

¹⁴ See the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, to which both Myanmar and Japan are signatories: http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf

¹⁵ <http://www.peacedonorsupportgroup.com/mpsi-lessons-and-reflections.html>

¹⁶ JICA documents, including its inception workshop powerpoint, are available from Kesan upon request.

ဒ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်နီၣ်နီၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤအသိလၢ (JICA) တထံၣ်လိၣ်သးဒီး ပှဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးကီၢ်ပူၤလီၢ်ပူၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်ဘၣ်လဲၣ်.

(JICA) ဆၢတဲာ်လၢကထံၣ်လိၣ်သးအါဒ်တၢ်တက့ၢ်ဒီးပဒိၣ်ပှဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ဒီးကလုာ်ဒုၣ်ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးလီၤ ဆီဒ်တၢ် ဟံပနီၣ်ဝဲပိာ်မုာ်မိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢကမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ပၤဆှၢအနီၢ်ကစၢ်တၢ်အိၣ်မူ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါဟံဖျါထီၣ်ဝဲအသိး, ကညီပိာ်မုာ်ပိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်ပသီသး (တးမဒီၢ်) အတၢ်မၤအမၤသိးနးက့ၢ်က့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ.¹⁷ ပမ့ၢ်ဆဲးလဲၤခါဆူညါဒ်ပှတဝါတဖုအသိးန့ၣ် ပိာ်မုာ်ပိာ်မၤ အတၢ်ပၣ်ယုာ်ပၣ်ဂီၢ်ဒီးတၢ်ထံၣ်သးတူၤသိးန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲတ မံလၢလၢ ကဘၣ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပှတဝါဒီတဖုညါ, တမ့ၢ်ထဲတနီၤဘၣ်. ပှတဝါအတၢ်တၢ်ပိာ်က့ၣ်လိၣ်သ ကိးတၢ်, လီၤဆီဒ်တၢ် လၢအပၣ်ယုာ်ဒီးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိာ်ပိာ်မုာ်ပိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်ပှတဖုအသိးန့ၣ် ကမ့ၢ်တၢ်မၤကျဲ တခါလၢအမၤဆူၣ်ထီၣ်ပိာ်မုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်မူဟ့ၣ်ဒါပိာ်မုာ်ပိာ်မၤလၢက ညီတဝါပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အခါ, တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢပိာ်မုာ်ပိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်လီၤလီၤဆီဆီမ့ၢ်ဂုၤ ဒီး တၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်လၢပှတဝါဒီတဖုအတၢ်အိၣ်ထံၣ်လိၣ်အိၣ်သကိးသ့ၣ်တဖၣ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်က့ၣ်လိၣ်တၢ်ပိာ်သကိးဒီးကလုာ်ဒုၣ်ခိၣ်န့ၣ် ဒီးပဒိၣ်ခါၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အဘျူးအဖျိၣ်အိၣ်ဝဲဒ်ဒီးဒီးကဘၣ်မၤ အါန့ၢ်ဒ်တၢ်မၤတပျံာ်တပျံာ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတၢ်က့ၣ်လိၣ်တၢ်ပိာ်သကိးတဖၣ်အံၤ ကြးမၤစၢၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ် သိၣ်လိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိာ် မ့တမ့ၢ် မၤဆူၣ်ထီၣ်ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အကံၢ်အစီန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၣ်က့ တၢ်မၤ သကိးတၢ်ထံၣ်ခဲအဲၣ်ယုာ်-ကညီဒီကလုာ်စၢၤဖျိၣ်ကရၢ မ့တမ့ၢ် ကီၢ်ဝဲပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်မၤလၢမၤပှပှတ ဝါအတၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်ဘၣ်. (JICA) ကဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပှတဝါသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်ကရၢကရိလၢအိၣ်ဆီ လီၤသးလၢပှတဝါပူၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မၤသကိးတၢ်အကျိၤအကျဲလၢအမၤစၢၤပှတဝါသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးက ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိာ်ကံၢ်စီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟ့ၣ်ဝဲ ဒ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢအဂ့ၤတခါ ဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်ဘျူးတၢ်ဖျိၣ်လၢပှတဝါသ့ၣ်တဖၣ်ကဟ့ၣ်နီၤလီၤ အါထီၣ်ဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၄.၃ တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ကီၢ်ဝဲပဒိၣ်တၢ်တိာ်ကျဲအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်

တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်တလၢဒီးကညီကီၢ်ဝဲပဒိၣ်အတၢ်တိာ်ကျဲအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ် (JICA) အတၢ်ပညိၣ် ခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်တိာ်ကျဲအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိာ်ကျဲအံၤတၢ်ကဘၣ်နၢ်ပၢ်အီၤလၢအမ့ၢ် တၢ်အကျိၤအကျဲတခါလၢကသု ကျိၣ်စ့လၢတၢ်အဂ့ၤအဂၤအဂီၢ် လၢကမၤဂုၤထီၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တကယ ဖဲတၢ်သဘၣ်သဘၣ်လၢအဆဲးကဲထီၣ်သးဆူ ညါကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်တၢ်ပံာ်ထံၣ်နီၤဖးတၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဘၣ်. ကီၢ်ဝဲပဒိၣ်အပှဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်တ ဟံပနီၣ်အီၤလၢကညီဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်ခိၣ်န့ၢ်ခါၣ်စး မ့တမ့ၢ် ခိၣ်န့ၢ်လၢအစိကမိာ်အိၣ်ဘၣ်. ကိတိာ် လၢအဒိၣ်အထီၣ်ဒီးကီၢ်ဝဲပဒိၣ်ကိတိာ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ယုထာထီၣ်အီၤလၢန့ၢ်ပံာ်ဒီၢ် ဒီးဘၣ်ဟံဖျါထီၣ်အသးဒ်သးပဒိၣ်

¹⁷ Please see latest report from the Women’s League of Burma, *Same Impunity, Same Patterns*. http://womenofburma.org/wp-content/uploads/2014/01/SameImpunitySamePattern_English-final.pdf

အတတ်အသွယ်ထိုင်ဆီလီအသးကွါဂီအသးန့ၣ်လီၤ. ကီၣ်ရၣ်ဒီးကီၣ်ဆၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီး လီၤခၢၣ်သးပဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအကျိၤအကျဲတကယၤဒုၣ်အံၤ ကညီကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးအံၤ, ဒီးလၢတၢ်န့ၢ်အယံ တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်မၤကျဲတခါလၢအမၤစ့ၢ်လီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်အတၢ်လဲၤကျဲန့ၣ်လီၤ.

(JICA) တၢ်တီၢ်ပၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ပဒိၣ်ပဲၤကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အံၤ, ဒီးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ် ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၣ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖိၣ်ပံးကျိၣ်စ့ မ့တမ့ၢ် ထံၣ်ရၢၢ်ကီၣ်သးတၢ်စိတၢ်ကမီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တီၢ်ကျဲၤလၢအတက့ၢ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ပျဲလၢ လီၤခၢၣ်သးပဒိၣ်ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြးပဲၤကျိၤ လၢအဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ပျဲလၢသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်မၤကျဲၤအံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးအတၢ်စံၣ်စိတၢ်စိယံၣ်တၢ်လံ လၢ တၢ်ကွၢ်တလီၤဒီးမၤအမၤနးထီၣ်ဒါဝဲကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတတၢ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်အတၢ်န့ၢ်ပဒိၣ်တအိၣ် ဒီး တၢ်အံၤတၢ်တဘၣ်ပၣ်ဆံးအံၤစ့ၢ်ကီးဘၣ်. အါန့ၢ်အန့ၣ်, ကီၣ်ဆၣ်ပတီၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ပဆူၣ်ဒီးတီၣ်ခိၣ် ရိၣ်ခဲအံၤလၢတၢ်ပတၢ်ပြးပဲၤကျိၤ, ပဲၤကျိၤတဘိလၢအအိၣ်လၢထံလီၤကီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝိကိတီၢ် ဒီးအိၣ်လၢသးအတၢ်ပတၢ်ဆူၣ် အဖီလၢန့ၣ်လီၤ. ဒ်လီၤကဝီၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ထံၣ်အသိး, ပယီၤပဒိၣ်အတၢ်ပတၢ်ပြးအပတီၢ်ဒ်အံၤသ့ၣ် တဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်စၢၤ, တမ့ၢ်ခၢၣ်စး, မ့တမ့ၢ် တအိၣ်ဒီးသဲစးစိကမီၤဘၣ်.

ခိဖျိတၢ်မၤကျိၤကျဲၤလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ကီၣ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အယံ, တၢ်ဖဲတၢ်မၤကရၢအဖူၣ်အထၢလၢ အတဘၣ်ထွဲဒီး ပဒိၣ်ဒီးကံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်မၤအံၤသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ပျါရဲၣ်ရဲၣ် ဒီးတကတီၢ်ယီၤစ့ၢ်ကီး တၢ်ကဘၣ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီးမၤဆူၣ် ထီၣ်က့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ဒ်သိးတၢ်ကသ့ၣ်အုၣ်ကီၤလၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤကျဲၤအံၤအသ့တမၤစ့ၢ်လီၤဒီးမၤဟးဂီၤတၢ်ဆီၣ် ထွဲမၤစၢၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢကမ့ၢ်တဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ပဒိၣ်အတၢ်အိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအသးအက့ၢ်အဂီၢ် အံၤ တြီယံၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲဒၣ်ပိၣ်မ့ၢ်ပိၣ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤ လၢတၢ်မၤကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ် အံၤ, မ့ၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤသးအက့ၢ်အဂီၢ်အပူၤ ပိၣ်မ့ၢ်ခၢၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ဒိၣ်မးအယံန့ၣ်လီၤ.

၄.၄. မုၢ်ကျိၤပဲၤကျိၤတၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ

ပအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အါမံၤဘၣ်ထွဲဒီးမုၢ်ကျိၤပဲၤကျိၤတၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ လၢ (JICA) ပၣ်ပျါထီၣ်အံၤ လၢအတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီ ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, လၢတၢ်ပၣ်လီၤတၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပတီၢ်အသိး ပပၣ်ပနီၣ်အံၤသ့ၣ် ဒီးတၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်လၢ အအိၣ်ကွဲးပၣ်အသးလၢတၢ်လီၤယုၣ်သ့ၣ်ညါပူၤစ့ၢ်ကီး မ့ၢ်တၢ်လၢအကကဲဘျးကဲဖျိၣ်ဝဲ ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပနၢ်လၢ (JICA) မ့ၢ်သ့ၣ်ဒၣ် (၂၁) ယၢ်ဖျိၣ်နံၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီး မုၢ်ကျိၤပဲၤကျိၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ သ့ၣ်လၢအလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤလီၤကဝီၤကမ့ၢ်လၢကညီကီၣ်စဲၣ်အပူၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢသ့ၣ်တနီၤဘၣ်တၢ်ယၢ်ထီၣ်အံၤလၢ (JICA) တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤအယံ အလီၢ် အိၣ်စ့ၢ်ကီးလၢတၢ်ကြးကွၢ်ဆိကမိၣ်ထံဆးက့ၢ်တၢ်ကမၤစ့ၢ်လီၤခိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအ ဂီၢ်တကယၤ, ဒ်အမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တခိးဘၣ်ဘ့ (စးကလဲး) လၢတၢ်သ့ၣ်ရီၤဘၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအဘျး အိၣ်ခဲလၢန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့ ပတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးတၢ်တီၢ်ကျဲၤလၢတၢ်ဆူၣ်န့ၣ် အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒိးအါမးန့ၣ်လီၤ.

၂၄ ။ ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်ပျၢဘျးစဲကရၢ တၢ်ပၣ်ထံၣ်နီၤမး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

တၢ်တီၢ်ကျဲလၢတၢ်ဆၢန့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပၣ်ထံနီၤဖးတၢ်ဒိဘၣ်သလၣ်လၢ ပှၤလၢအဟဲသးလီၤသးကျဲလၢတၢ်လီၤ အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ကလၢၣ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤပှၤလီၤအိၣ်က မ့ၢ်ဒီးပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ပျဲဘၣ်. ဒံပတၢ်န့ၢ်ပၢ်အသိး, ဖဲတၢ်မ့ၢ် တၢ်ခုၣ်အိၣ်အခါ တၢ်သးလီၤသးကျဲလၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤကအါထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤမၤတၢ်ဖိလၢအသးလီၤသးကျဲ အါအါဂီၢ်ဂီၢ် တချုးဒံလၢတၢ်မၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ဒီးတၢ်သဘၣ် သဘၣ်သ့ၣ်ဝဲကိးဆၢကတီၢ်ဒီးအယီၤ ပကဘၣ်ဘျီတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တီၢ်ကျဲတမံၤလၢလၢတၢ်ဆၢန့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်ဒီးတၢ်ပၣ်ထံနီၤဖးတၢ်န့ၢ်ဘျုးန့ၢ်ဖျိၣ်အပှၤအကလံၤ မ့ တမ့ၢ် ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲလၢအဘၣ်တၢ်မၤတၢ်အီၤလၢကီၢ်ပယီၤပူၤ လၢအပူၤကွံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် နီၣ်တမံၤဘၣ်. အဒိ, ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်မၤအကရူၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ပၣ်ထံနီၤဖးအီၤလၢလီၤကဝီၤကမ့ၢ်တၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသ ကိးတၢ်, တၢ်န့ၢ်ပၢ်ဘၣ်တၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢတၢ်သဘၣ်သဘၣ်တအိၣ်ဘၣ်. ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်မၤကဝီၤ ဒိၣ်လၢတၢ်မၤတၢ်အီၤလၢကီၢ်ပယီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤအီၤတအိၣ်ဘၣ်, တုၤဒၣ်လဲၣ်တၢ်မၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ် လဲၤခီဖျိအါမံၤလၢပကြးမၤလိန့ၢ်အီၤဒၣ်လဲၣ် တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဖဲဖိကဟၣ်ကဝီၤဒိၣ်အါတီၤ လၢအ ပူၤကွံၣ်အနံၣ် (၂၀) ဘၣ်ဆၣ် တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ် ဒီးဒုးလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ပှၤလီၤကဝီၤဖိအတၢ်အိၣ်မူတအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. ပကြး မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢတၢ်လဲၤခီဖျိသ့ၣ်အံၤအအိၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. (JICA) တၢ်တီၢ်ကျဲလၢ သံးဝးလး ဖဲဖိကဟၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ ဒိၣ် လၢအအိၣ်လၢတၢ်တက့ၣ်ကလံၤစိးတကယ ဟ့ၣ်က့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ်ခိးပၣ်တၢ်လံၤအသးလၢမ့ၢ်ထီၣ်က လံၤထံးတကယလံၤန့ၣ်လီၤ.^{၁၈}

အါန့ၢ်အန့ၣ်, လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဖိဟီၣ်ကဝီၤဘျုးစဲအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဒံတၢ်ပညိၣ်ပၣ်အီၤအသိး, တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဘျုးစဲ လၢဟီၣ်ကဝီၤလၢတၢ်ဆၢန့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီ ထီၣ်အတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်အဂီၢ်သ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဒိဖိတခါ - တၢ်တီၢ်ကျဲလၢအမ့ၢ်တၢ်ကတုၤထီၣ်ကဘီယုၤပျီအ သီတဘျီလၢဖၣ်အန့ၣ်ဒီးမ့ၢ်လဲၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. နီၢ်နီၢ်တခီ, ကဘီယုၤပျီလၢတၢ်တသူအီၤလၢတၢ်လီၤခံတီၤအံၤ အိၣ်ပၣ်လံၤအယီၤ ပထံၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်မ့ၢ်တုၤထီၣ်ကဘီယုၤပျီသဘၣ်တဘျီအံၤကအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အါမံၤန့ၣ်လီၤ.

ကတီၢ်အံၤတဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢတၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အီၤလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်မ့ၢ်တၢ် ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤဒီး တၢ်တုၤထီၣ်ထံတမၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (JICA) တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲ ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထံကီၢ်တဘျီလၢအအိၣ်လၢတၢ်ဆိတလဲအဆၢကတီၢ် လၢတၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢတၢ် အိၣ်ယၢၤဆူတၢ်ကသူန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤတုၤလီၤလီၤတီၤအဂီၢ်လံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အုၣ်သးအိၣ်စ့ၢ်ဒိၣ်မးလၢအပၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်မ့ၢ်တၢ်တီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤဒီးတၢ်တုၤထံတမၢ်, ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် မၤဟး ဂီၤတၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်အါမး ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢပှၤလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဖဲဖိက ဟၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒုးထုးထီၣ်တီၤထီၣ်ပှၤစ့ၢ်ဒိၣ်မးဒုးအိၣ်ထီၣ်ကျိၣ်စ့ၢ်တၢ်ဟဲန့ၣ်လၢပှၤအါဂၤအဂီၢ်စ့ၢ်ဒိၣ် မးန့ၣ်လီၤ. ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အကရူၢ်လၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒၣ်ထဲတဖဲလၢတၢ်တီၢ်ကျဲသ့ၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်အကပိၣ်ကယန့ၣ်လီၤ. ဖဲဒိၣ်မိၣ်ကရဲးတံၣ်တၢ်ပၢ်တၢ်ပြးလၢအတုၤလီၤလီၤမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်, တၢ်မ့ၢ်တုၤအါ ထီၣ်ကျဲမ့ၢ်ကျဲဘိလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤ ယုၣ်ဒီးတၢ်ကတုၤထီၣ်ထံတမၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လၢ ခံကတၢ် ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီးတၢ်ကဲဘျုးကဲ

¹⁸ <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/10635-jica-rejects-thilawa-allegations.html>

ဖိုင်လားလီကဝီပုတဝသ့တဖၣ်အဂီၢ်တအိၣ်နီတမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဒ်အံၤ ကမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ်သ ပှၢ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ၆ (JICA) စံးကတၢ်ဘၣ်သး ကျဲယုထာအဂၤလၢပုၤဂီၢ်ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ် ဘျၢမိၢ်ပှၢ်အဂီၢ်အခါ, လၢအတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲပုၤတခီ တၢ်ပၤဖျါထီၣ်တၢ်ဘျၢမိၢ်ပှၢ်တအိၣ်ဘၣ်,ဒီးတၢ် ပၤပနီၣ်အနီၣ်ထီၣ်လၢအကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ထီၣ်တဲာ်က့ၤတၢ်လုၢ်တၢ်ပှၢ် (Evaluation) လၢအဒီးသန့ထီၣ်အသး လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိမိၣ်အါန့ၢ်တၢ်မၤကျဲ လၢအဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်မၤကျဲအဒိလၢအတချုးစီၤသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်.

၄.၅ ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး

ပဘၣ်ယိၣ်တၢ်ဒိၣ်မးလၢခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခိဖျိတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲပၤပနီၣ်တၢ်အရ့ၤဒိဘၣ်ထံးဒီး သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်မုတဝလၢကညီကီၢ်စဲၣ်ပုၤမ့ၢ်ဂုၤ လၢက ညီဖိအဂီၢ်မ့ၢ်ဂုၤ တအိၣ်ဘၣ်. တၢ်သမံၤသမိးခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်တၢ်မၤကျဲခိၣ်သ့ၣ် (Strategic Environmental Assessment-SEA) လၢကဟံးစုန့ၣ်ကျဲဝဲဒၣ် (JICA) အတၢ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲစ့ၢ်ကီးတအိၣ်ဘၣ်. ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်စ့တး (World Bank) ပၤပနီၣ်ဝဲဒၣ်လၢထံကီၢ်လၢအအိၣ်လၢအ့ၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ, “ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်အကံၢ်အစီ ဟးဂီၤနးဒိၣ်ထီၣ်ဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢသ့ၣ်တဖၣ်ဟးဂီၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်, တဘျီတခိၣ်တၢ်အိၣ်သးအိၣ်တုၤဒၣ်လဲာ်လၢ တၢ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်အယုၣ်, လၢအပူၤကွၢ်ဆံဖျိၣ်န့ၣ်(အန့ၣ်လၢအဆံ) အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ”. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ, ဟီၣ်ခိၣ်ဒိ ဘၣ်စ့တးအံၤ ယုထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ “တၢ်ကျဲးစးပၤဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ကဆိကမိၣ်ထံက့ၤဒီးမၤဂုၤထီၣ်က့ၤခိၣ်ယၢန့ ဆၢၣ်အတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖး လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ”.^{၁၉} လၢ (JICA) တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီ ထီၣ်တရဲၣ်တၢ်ကျဲအပူၤ တၢ်အုၣ်သးဘၣ်ထွဲတၢ်ယုထီၣ်လၢတၢ်သမံၤသမိးက့ၤခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်တၢ်မၤကျဲခိၣ်သ့ၣ် တ အိၣ်နီတမံၤဘၣ်.

¹⁹ <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/EASTASIAPACIFICEXT/EXTEAPREGTOPENVIRONMENT/0,,contentMDK:20438708~menuPK:502915~pagePK:34004173~piPK:34003707~theSitePK:502886~isCURL:Y,00.html>

၂၆ ။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပှၢ်ဘျးစဲကရၢ တၢ်ပၤဝဲထံနီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

တၢ်တၢ်ပီၣ်ကူၣ်လိာ်သကိး ဘၣ်ထွဲဒီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤ ဒိဖျိထံတမၢၣ်လၢတၢ်ကတုၤထီၣ်အိၤ မ့တမ့ၢ် ဝဲးဖိကဟၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအကထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤအိၣ်ဝဲ ဖၣ်အါမံၤလၢတၢ်ကဘၣ်ကွၢ်သမံၤမိးကဒါက့ၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ -

- ထံတမၢၣ်လၢတၢ်ကတုၤအိၣ်လၢမဲၢ်ကသးထံကျိပူၤအံၤ ကလုာ်ဘၢကွၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢအပၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကိးဒီး ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ပျဲပျဲဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိပျံၤကွီၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ထံတမၢၣ်လၢတၢ်ကတုၤအိၣ်လၢဘံလု (ဘီနီၤကျိ) အပူၤအံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်လီၢ်ကဝီၤကမ့ၢ်တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲ, ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤကလဲၤအိၣ်ဆိးလၢကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤသ့အယိ ကြးတၢ်ဒိသအန့ၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်အံၤ ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ပၣ်ပနီၣ်တၢ်လီၢ်အံၤအမ့ၢ် န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်မူတဝါတၢ်လီၢ်အကျါစ့ၤတီၤလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤ, လီၤဆီဖၣ်တၢ်, တၢ်လီၢ်အံၤတၢ်ပၣ်ပနီၣ်အံၤအမ့ၢ်သ့ပျဲဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိပျံၤကွီၢ်အယိန့ၣ်လီၤ.
- ယူစလံ (ဘုလိာ်ကျိ) တၢ်တိာ်ကျဲအံၤ ထံကလုာ်ဘၢကွၢ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢအပျဲဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ပံၤတၢ်လၢဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအလီၢ်အကျဲလၢအရူၤဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးလုာ်လၢထူသန့တၢ်တီၣ်ညၢၣ်အလီၢ် (ညၢၣ်ကမါ) သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကြးဒိသအအိၣ် အမ့ၢ် န့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်န့ၢ်သါဟီၣ်ကဝီၤ လၢကညီပှၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်ဒိသအတၢ်လံအိၣ်လၢလီၢ်ကဝီၤပှၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်သ့ၣ်ပှၤဝဲကျိ မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီး မ့ၢ်ကအိၣ်ဝဲတနံၤ တၢ်ကြးပၣ်ပနီၣ်အံၤအမ့ၢ်တၢ်ဒိသအဟီၣ်ကဝီၤလၢအတက့ၢ်လဲာ်တကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်အံၤဒံၣ်မိၣ်ကရူၣ်စံၣ်တၢ်မၤကျိကျဲ လၢကဆၢထၢၣ်လၢတၢ်ဒိသအအဂီၢ်တအိၣ်, ဒီးပယီၤပဒိၣ်အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတကဟးစ့ၢ်ကိး စ့ၤဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိာ်ကျဲလၢတၢ်ဆ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ်လၢအသီ လၢပဒိၣ်ဒီးကမ့ၢ်လၢဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤ, ဒီးတၢ်ပိာ်ထွဲထီၣ်အစၢတခါလၢကထီၣ်ဒါ (JICA) တၢ်တိာ်ကျဲအတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်လၢထးသ့ၣ်တဖၣ်လီၤလီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆူၣ်န့ၣ်

တၢ်ကွဲးဖျၢၣ်ဖျၢၣ်လၢလၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ် (KPSN) အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆူၣ်န့ၣ် (၈) ထံၣ်လၢ (JICA) အဂီၢ် ဖဲအတီၢ် ခိၣ်ရိၣ်ခဲပုၤယပၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်လၢခိၣ်ယၢတၢ်အိၣ်ဝးတရံးအတၢ်အိၣ်သး လၢအိၣ်လၢတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကမၤတၢ်ဆၢ တၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဘီမ့ၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒ်အမ့ၢ် (JICA) အတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဒုး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒ်ဘၣ်သလၣ် ဆူတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး လၢအအိၣ်ဒီးအ ခိပညီအလၢအပျဲး ဒီးလၢအယုၣ်ကၢကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အရူၤဒိၣ်လၢပတီၢ်သ့ၣ်ပၣ်သးအီၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဟးဆဲးဝဲဒၣ် တၢ်မၤဘၣ်ဒိတၢ် မ့တမ့ၢ် မၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအကဲထီၣ်အသးသ့ၣ်နီၢ် လၢဟီၣ်ကဝီၤအံၤပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်တခါအသိး, ပၤစဲးစဲးကတိၤဂ့ၢ်လိၣ်လၢတၢ်ကပတုၣ်ဆိဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤလၢ အဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တစီၢ်တလီၢ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ တုၤတၢ်မၤန့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အလၢ အပျဲးန့ၢ်တစ့, တၢ်အုၣ်ကီၤလၢဒိၣ်မိၣ်ကရူၣ်စံၣ်အိၣ်ထီၣ်, ဒီးဖဲးဒရၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ် ဖဲတၢ်မၤစ့ၤလီၤလီၢ်ခါၣ်သးပဒိၣ်တၢ် ဖိၣ်ပျံၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤန့ၢ်ဝံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ဆၢကတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တုၤအိၣ်မးဒီး လီၢ်ကဝီၤကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဒိးန့ၢ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ထဲသိးတုၤသိး လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပၤစဲးစဲး ကတိၤဒီးဂ့ၢ်လိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ တၢ်ကပတုၣ်ကွံၣ်ဆိကရၢဟ့ၣ်စ့မၤန့ၢ်ဆိၣ်ခံတၢ်မၤကွၢ်ဆိတၢ်တီၢ်ကျဲၤတၢ်မၤကျိၤကျဲၤ လၢ အဖဲးအိၣ်ထီၣ် တုၤတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်တၢ်ပီၣ်ကူၣ်လိၣ်လၢအအိၣ်ဒီးအခိပညီအလၢအပျဲးဒီး ပိၣ်မုၢ်ပိၣ် မၤ, ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ, ဒီးပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဝံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. (ကွၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆူၣ်န့ၣ်နီၣ်ဂံၢ် - ၈).^{၂၀}

²⁰ When referring to consultation we refer JICA to the Shift Project’s “Conducting Meaningful Stakeholder Consultation in Myanmar”.

၂၆ ။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပုၣ်ဘျးစဲကရၢ
တၢ်ပၣ်ထံနီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

၅.၁ တပ်မတော်သို့ ဦးတမ်းပေးသော အထောက်အကူအညီအား အတိအကျအစွာ အစီအစဉ်ပြင်ဆင်ခြင်း

တပ်မတော်သို့ အထောက်အကူအညီပေးခြင်းအား အတိအကျအစွာ အစီအစဉ်ပြင်ဆင်ခြင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အဓိက အားနည်းချက်များကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန်အတွက် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဤအစီအစဉ်ပြင်ဆင်ခြင်းသည် အထောက်အကူအညီပေးခြင်း၏ အကျိုးအမြတ်များကို အတိအကျအစွာ အစီအစဉ်ပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးအောင်မြင်စေရန်အတွက် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

၅.၂ တပ်မတော်၏ အကျိုးအမြတ်များကို အတိအကျအစွာ အစီအစဉ်ပြင်ဆင်ခြင်း

(JICA) ကဘဏ်အုပ်စု၏ အထောက်အကူအညီပေးခြင်းအား အတိအကျအစွာ အစီအစဉ်ပြင်ဆင်ခြင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အဓိက အားနည်းချက်များကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန်အတွက် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဤအစီအစဉ်ပြင်ဆင်ခြင်းသည် အထောက်အကူအညီပေးခြင်း၏ အကျိုးအမြတ်များကို အတိအကျအစွာ အစီအစဉ်ပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် အမြင့်ဆုံးအောင်မြင်စေရန်အတွက် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

²¹ <http://www.humanrights.gov/2013/06/19/fact-sheet-burma-responsible-investment-reporting-requirements/>

²² "Do No Harm How Aid Can Support Peace or War", Mary Anderson, 1999 published by Lynn Reinner Publishers.

သီထိုင်တင်ဆိုင်ထွဲမစာလောအဟိုင်ကဝီတဖန်အပူ လာတအိုင်ဒီးတင်သဘိုင်သဘိုင်တဖန်ဘန်နုလီ။ ပှသ့တဖန်အံ၊ မှ်ပှသ့တဖန်လာအရဒိုင် ဒီဖိုအဝဲသ့အိုင်ဒီးတင်သ့ညါနာ်ဟ်ဒီးတင်သ့တင်ဘန် ဒ်သိးကမဂုဒိုင်ထိုင်တင်ရဲတင်ကျဲတဖန် ဒီးမသကိးတင်ဒ်ပှမသကိးတင်တဖုအသိးနုလီ။ တင်ဂုထိုင်ပသီထိုင်တင်ရဲတင်ကျဲတမံလင်လင် လာတင်တင်ဟ်အီလောကမဒိုင်ထိုင်ထိုင်ပှဟိုင်ကဝီဖိတဖန် အတင်အိုင်မူတီပတီအံကထိုင်လိုင်ထိုင်အသးသ့ဝဲ ဖဲတင်မသကိးယုတင်ဒီးဂံဒိုင်ထံးပှတတတင်ကရကရိတဖန်အိုင်ဝဲအခါမးနုလီ။ တင်ကုလိုင်တင်ပိုင်သကိးတင်မကျဲကျဲတမံဂုတမံဂု လာတင်ကမအီလောခါဆုမဲညါတဖန် ကြးလာတင်မလီတင်ပှတတတင်ကရကရိတဖန်အတင်ပှယုတင်မသကိးတင်လာအလာအပှ၊ လာအပှယုဒီးတင်ဟ့ဂုလီတင်ဂုတင်ကျဲလာပှပှဒီးတင်ဆဲးကျိးပီးလီတဖန်လာအကမညီထိုင်တင် ဒ်သိးတင်ကနာ်ဟ်၊ တင်ပိုင်တဲသကိးတင် ဒီးဂုလိုင်တင်အဂီနုလီ။ ဒ်သိးဒီးတင်ကဟ့ဂုဂံဟ့ဂုဘါဟ့ဂုသဆိုင်ပှတတတဖန်အတင်ပှယုတင်မသကိးတင်လာတင်ကုလိုင်တင်ပိုင်တင်မကျဲကျဲအပူအဂီ ဂံဒိုင်ထံးပှတတတင်ကရကရိတဖန် ကြးပှယုဝဲဖဲတင်ကဟ်လီဝဲ တင်ကုလိုင်တင်ပိုင်သကိးတင်မကျဲကျဲတင်အိုင်ဖိုင်အတင်သိုင်တင်သီမိပှတဖန်အခါ၊ တင်ဟ်လီတင်ကုလိုင်တင်ပိုင်သကိးတင်အကွာအဂီတဖန်အခါ၊ တင်ကမအီလောတင်လီတင်ကျဲဖဲလဲအဂု၊ မှ်နုမှ်သီဖဲလဲ၊ အခါဖဲလဲဒီးမတတဖန်လာကဘန်ပှယုတင်မသကိးတင်လဲအဂုနုလီ။^{၂၆}

တင်ကုလိုင်တင်ပိုင်သကိးတင်မကျဲကျဲ ကဘန်ပှယုတင်ဟ်ပနီဒီးပှယုပှပတီမှ်ဖိကရ (ဂံဒိုင်ထံးကမျာ်ကရ) သ့တဖန်အတင်ဟ့ဂုကုဆုနု ဒီးအဖိလဲစံသနုသ့တဖန်နုလီ။ (KPSN) သးအိုင်မသကိးတင်ဒီး (JICA) ဘူးဘူးတံတံ လာတင်ဒုးအိုင်ထိုင်တင်ဖဲတင်မအကျဲအကျဲအဂီနုလီ။ ပမစာ (JICA) လာတင်ဒုးအိုင်ထိုင်တင်မအကျဲအကျဲ ဒီးမဖျါထိုင်နုကရကရလောအဘိုင်ထွဲမယုတင်သကိးတင် (stakeholders) တဖန်ဒီး ပှလာအမသကိးတင်လာအကါဒိုင်တဖန်သ့ဝဲနုလီ။ တင်မကျဲကျဲဒ်အံ ကမ့ကျဲမစာတခါ လာတင်ဟ့ဂုတင်သ့ညါနာ်ဟ်ဒီး ဒုးသ့ထိုင်ဘိုင်ထိုင်လီကဝီကမျာ်သ့တဖန်၊ ဒီးမှ်စုကိးတင်မဆုထိုင်က့ထံဖိကီဖိပှတတတဖန် (ဂံဒိုင်ထံးကမျာ်) လာကီပယီပူစုကိးနုလီ။ ထဲဒ်ကျဲတဘိအံဇိနု မှ်တင်လာအတီစာမစာတင်ဖးဒိုင်တခါလခါဆုညါပှတတအဂီနုလီ။ တင်ကုလိုင်တင်ပိုင်သကိးတင်မကျဲကျဲအံ တကြးလာအပှယုထဲတင်ခါစးတင်တခါဇိဘန်။ တင်ခါစးနုကဘန်ပှယုဒီးတင်ခွဲဂုယာ်ဘန်တဖန် လာတင်ကဟ့ဂုထိုင်တင်ဟ်ထံနီဖးဒီးတင်သံကွာ်သံဒီးတဖန်၊ လာနုအမဲညါကဘန်အိုင်စုကိးဒီးကမျာ်တင်စံညီဒိကနုတင် (Public Hearings) ဒီးတင်မတင်ကတီဂုလိုင်သဘျ (Open Debate) တဖန် လာအဘိုင်တင်တီခိုင်ရိုမဲအီလောပှလာအအိုင်ဒီးတင်သ့တင်ဘန်တဖန် ကမစာပှလာအပှယုတင်မသကိးတင်တဖန် ဒ်သိးကနာ်ဟ်အီထိုင်တင်ဒီးဟ်ဖျါထိုင်တင်ဂုတင်ကျဲတဖန်လာပှတတတဖန်ကကွာ်ထံဆိကမိဝဲအဂီနုလီ။

²⁶ Again, please see Shift Project.

၅.၅ ချစ်စားကရူ

ဖဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ချစ်စားကရူလၢကတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲရဲၣ်ကျဲၤ ခံခီယၢ်ပၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်တၢ်ဟံးသး, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်မၤဖျါထီၣ်တၢ်အမိၢ်လံၤမိၢ်ပျၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် (JICA) ကြးမၤသကိးတၢ်ဒီး (KPSN) န့ၣ်လီၤ. ကရူအံၤအပူၤ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်, ကလုာ်ဖျါပျၢ်ဖီၣ်စုကဝဲၤအကရူတဖၣ်, ကလုာ်ဖျါထံၣ်ရီၢ်သဲးတၢ်ကရူကရိၣ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်, ကရူကရူသဘူၤချစ်စားတဖၣ်ဒီး (KPSN) ကဘၣ်ပၣ်ယုာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ကရူတဖုအံၤအံၤတကြးဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါထဲဒၣ်လၢပဒိၣ်အဂီၢ်ဒီးဘၣ်, ကဘၣ်သ့ဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါလၢကမ့ၢ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ကရူတဖုအံၤကဘၣ်မၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟံးလီၤတၢ်ဟံးပနီၣ်အနီၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်အဂီၢ် ဒ်သိးတၢ်ကမၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်အံၤ လဲၤဝဲဒၣ်ဆူတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အကျဲ, ဒီးဘၣ်ခံကွၢ်စီၤကွၢ်အီၤလၢ ပျၢ်ဂီၢ်ဒီးမုာ်ကျိၤဝဲကွၢ်အနီၣ်ထီၣ်တဖၣ် (socio-economic indicators) အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကရူဒ်အံၤန့ၣ် ကကဲထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤမၤစၢၤတခါလၢ (JICA) အတၢ်တိာ်တၢ်မုာ်လၢတခါလၢအမ့ၢ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်န့ၣ်လၢကရူအါဖုအကျိၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၅.၆ တၢ်ဘိးဘၣ်ဟံးဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလၢပျဲၤပျဲၤ

(JICA) ကြးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ဟံးဖျါထီၣ်အကွၢ်အဂီၢ်တခါ လၢအကဘိးဘၣ်ဟံးဖျါထီၣ် (JICA) အတၢ်ယုသ့ၣ်ညါ, မၤတၢ်အၢၣ်လီၤဒီးပျၢ်ဂီၢ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢအကမၤဘၣ်ဒိကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤ (မ့တမ့ၢ်) ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤအပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ တၢ်ကဘၣ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤအီၤလၢ ကျိၣ်လၢကညီဒီးတလၢကမ့ၢ်တဖၣ် နၢ်ပၢ်ဝဲကသ့ကညီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၅.၇ လီၢ်ကဝီၤတၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်

(JICA) ကဘၣ်အုၣ်ကီၤပျီၣ်ဖျါဖျါလၢ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤတမံၤလၢလၢ လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ ကဘၣ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဟံးဖျါထီၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပျၢ်တဝါတၢ်ကရူကရိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢအခီပညီအိၣ်လၢလၢပျဲၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမၤဆူၣ်ထီၣ်ပယီၤဟီၣ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အကံၢ်အစီၤ ဒီးမၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ်အိၣ်ကအိၣ်ခိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်လၢ (JICA) ဟ့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ် ကဘၣ်အၢၣ်လီၤအသးလၢကဒီးလဲၤပျၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပျၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဖိစံးတၢ်န့ၣ် တဘၣ်မ့ၢ်ပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပဒိၣ်တဖၣ်ယုထၢဟံးဝဲဒီးဟံးလီၤဝဲလၢကမၤတၢ်လၢဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်မၤကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်လၢအပတီၢ်ခဲလၢာ်အပူၤအံၤကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးပနီၣ်အနီၣ်ထီၣ် (Benchmarks) ဒီးပျၢ်ကညီနီၣ်ဂံၢ်လၢတၢ်ဟံးပနီၣ်အီၤ ခိထၣ် (Quota) ကပၣ်ယုာ်ဆံးအါဖျိဖျါဖျါ ဒ်ပျၢ်တဝါအၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ဟံးဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. ဖဲပျၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဖိတဖၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်မၤအကံၢ်အစီၤလၢကမၤကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤအံၤဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်အကျိၤအကျဲၤ လၢကမၤ

၃၂ ။ ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ပျၢ်ဘျးစဲကရူ
တၢ်ပၣ်ထံနီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

လီတံဝဲတံဟ့ၣ်နီၤလီတံသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံးဒီး တံသ့တံဘၣ်အတံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ် လာပုၤလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် နီတံအံၤလီတံဆာကတီၢ်အတက့ၢ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. တံလိၣ်ဘၣ်အံၤတမ့ၢ်ထဲလတံကသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤလီၤကဝီၤ ဖိအကံၢ်အစီတံသ့တံဘၣ်ဒီး တံဖံးတံမၤခွဲးယၢ်တဖၣ်ဇိဘၣ်, တံအံၤကမၤစၢၤစ့ၢ်ကီးလာလီၤကဝီၤတံန့ၣ်ပတံၤ, လီၤ ကဝီၤတံမၤတံဆာတံဘၣ်ဒီး လီၤကဝီၤတံသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လာဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အပူၤ ထံဂုၤကီၢ်ဂုၤ တံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ အိၣ်ပျဲလုၢ်ကွံၣ်ဒီးတံအဖိတဖၣ်အမ့ၢ် တံတိၣ်ကျဲၤလၢအတဘၣ်လိၣ်ဖိးဒု (တဘၣ်ဘျီး ဘၣ်ဒါ) တဖၣ်တံမၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အီၤလၢအအိၣ်ဒီးတံကွံၣ်ကဟံးပုၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတံသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံးဒီးအ တံအိၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်အဖျါတံလၢတံဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးလၢထးအသိး ဘၣ်ပးဒီးတံကူၣ်လိၣ်တံပိၣ်သကိးတံတဖၣ်ကြးလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံး တံကရၢကရိတဖၣ်တီခိၣ်ရိၢ်မဲအီၤန့ၣ်လီၤ. ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတံကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟ့ၣ်မၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီး တံကမၤဂုၤ ထီၣ်တံလၢအဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတံဂုၤထီၣ်ပသီတံဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ် လၢအဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်အပူၤ လၢအအိၣ်ဒီးတံ သဘၣ်သဘၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ် အဝဲသ့ၣ်မၤလိၣ်န့ၣ်ဘၣ်က့ၤဝဲတံသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံး ဒီးတံအကံၢ်အစီတဖၣ်ခိဖျိ အဝဲသ့ၣ်အ တံဖံးတံမၤအဖိခိၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်ဒဲအတံလဲခိဖျိ ဒ်ပုၤတဝတဂၤအသိးအဖိခိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. တံဂုၤ ထီၣ်ပသီထီၣ်တံရဲၣ်တံကျဲၤတမံၤလၢလၢ လၢတံတိၣ်ဟံးဝဲလၢကမၤဂုၤထီၣ်ပုၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတံအိၣ်မူတီၤပတီၢ် န့ၣ် ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဝဲကသ့ထဲဒဲဖဲလၢ တံမၤသကိးယုၣ်တံဒီးတံကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအခါန့ၣ်လီၤ.

၅.၈ တံအိၣ်သးလၢတံကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တံတိၣ်ကျဲၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်

(JICA) ကြးပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတံဒီးကညီပုၤပတီၢ်မုၣ်ကရၢတဖၣ်, လၢအပၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကီးဒီး (KPSN), ပိၣ်မုၣ်ပိၣ် မၤ, ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတံကယုထံၣ်န့ၣ်တံတံဖံးတံမၤတံယုထၢအကျဲ လၢတံတိၣ် ကျဲၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တံအံၤမ့ၢ်တံအလီၢ်အိၣ်နီၢ်နီၢ်ဒ်သိးဒီး (JICA) ကလူပိၣ်မၤထွဲအတံဘျါ လၢတံဒုး လိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အတံတိၣ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးတံကဆဲးမၤတံတိၣ်ကျဲၤဆိကသ့အဂီၢ်, တံကဘၣ်မၤန့ၣ်လီၤက ဝီၤကမျါအတံဘၣ်သးအလၢအပျဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤကျၢ်တံၢ်

(KPSN) မုၢ်လၢ်လၢ၊ တၢ်ထံၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါလၢထးတဖၣ်အံၤကကဲဘျးဒီးကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢအါန့ၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်တၢ်မၤစၢ၊ ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အတၢ်တိၤစၢမၤစၢတဖၣ်မုၢ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢအကြးအဘၣ်ဒီးပပုၤတဝါန့ၣ်ပသးဒုဒီအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်။ တၢ်တိၤစၢမၤစၢလၢအဂ့ၤ အိၣ်ဒီးအလုၢ်အပူၤန့ၣ် ဟဲစိၣ်န့ၣ်တၢ်ဒိဘၣ်လၢအဂ့ၤ၊ မ့ၢ်တၢ်အရူဒိၣ်လၢတၢ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲအဂီၢ် လၢအဘၣ်တၢ်မၤတ့ၢ်အိၤလၢ လီၢ်ကဝီၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအသ့ၣ်ညါလီၢ်ကဝီၤဖိတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်တိၤစၢမၤစၢ လၢကမၤစၢဒီးသ့ၣ်ထီၣ်န့ၢ်ပပုၤတဝါအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢပမၤအိၤသ့မၤအိၤန့ၢ် ဒ်ပုၤတကလုၢ်အသိး၊ လၢပကစံၣ်ညီၣ်တီၢ်န့ၣ်ပတၢ်အိၣ်မူဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ပအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီနီၢ်နီၢ်လၢ၊ ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ၊ ဝဲ (JICA) မ့ၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ ဒ်အဆီလီၤဟံၣ်လီၤဝဲအသိးဒီး ကမၤဘၣ်ဒိတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်အါၣ်လီၤအတၢ်မုၢ်လၢ်၊ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢပုၤတဝါတၢ်အိၣ်မူကံၢ်စီအဂီၢ်၊ ဒီးတဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမီၤ ကံၢ်ခိၣ် ထံးကမ့ၢ်ကရူၢ်ကရူၢ်လၢအဟူးၤလဲတ့ၢ်လံတၢ်တဖၣ် ကန့ၢ်စံးကတိၤဘၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်အကျိၤအကျဲအဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်မၤအသးခဲလၢ်အံၤအိၣ်ထီၣ်ဝဲထံကီၢ်တၢ်ဆီတလဲတဘၣ်လိၣ်ဖိးဒုဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်ပၢ်ဖျါတ့ၢ်အိၤလၢအဖီခိၣ်၊ ဘၣ်ထွဲဒီး (JICA) အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် ပနၢ်လၢအကဲထီၣ်သးဆိ ဒီးလၢခံကတၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢတၢ်ကမၤန့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၢ်ကၢန့ၣ်လီၤ။

ပမုၢ်လၢ်လၢ၊ ဒီဖျိလၢပပၢ်ဖျါထီၣ်ပတၢ်တူၢ်ခိၣ်ပၢ်သးပျီပျီဖျါဖျါ ဒီးပၢ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးအယိၣ်၊ ပတြီဆၢဒီသအတၢ်တိၢ်ကျဲတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးစူးကါတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးဟံးန့ၢ် (JICA) တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢပပုၤတဝါ ဝဲတၢ်လဲလိၢ်အဆၢကတီၢ် လၢခါဆူညါတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ပမုၢ်လၢ်စ့ၢ်ကီးလၢ ဒီဖျိ (JICA) မၤသကိးတၢ်ဒီးကညီတဝါအယိၣ်၊ ကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢ လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အဒိအတဲာ် လၢတၢ်ပၢ်လီၤတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဒိၣ်အပူၤ ဒီးတၢ်သ့အိၤကသ့လၢတၢ်လီၢ်အဂ့ၤအဂၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ။ ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢပတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်၊ တၢ်မ့ၢ်ဟံးန့ၢ်သ့အိၤဒီးကမၤယၢ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်၊ ဘၣ်ဆၣ် ပနၢ်လၢ တၢ်အစၢလၢဟဲကဲထီၣ်အသးတဖၣ်ကမ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤတၢ်၊ ဒီးတၢ်အစၢလၢအကၢအခိးန့ၣ်လီၤ။

၃၄ ။ ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပုၤဘျးစဲကရၢ
တၢ်ပၢ်ထံးနီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

၁၅

၁၅	၁၅	၁၅	၁၅
1	Burma Issues	BI	www.burmaissues.org/
2	Back Pack Health Worker Team	BPHWT	www.backpackteam.org/
3	Burma Medical Association	BMA	www.bmahealth.org/
4	Committee for Internally Displaced Karen People	CIDKP	
5	Federal Trade Union of Kawthoolei	FTUK	
6	Karen Affairs Committee	KAC	
7	Karen Baptist Convention	KBC	http://kbcm1913.org/
8	Karen Development Committee	KDC	
9	Karen Development Network	KDN	
10	Karen Education Department	KED	www.kareducation.org/
11	Karen Environmental and Social Action Network	KESAN	http://kesan.asia/
12	Karen Human Rights Group	KHRG	http://khr.org/
13	Karen Office for Relief and Development	KORD	http://kordcentre.org/
14	Karen Refugee Committee	KRC	
15	Karen Refugee Committee Education Entity	KRCEE	www.krcee.org/
16	Karen Rivers Watch	KRW	www.karenyouthktl.org/krw.html
17	Karen Student Network Group	KSNG	www.ksng-karen.org/
18	Karem Teacher Working Group	KTWG	http://ktwg.org/
19	Karen Women Empowerment Group	KWEG	
20	Karen Women Organization Group	KWO	http://karenwomen.org/
21	Karen Youth Organization	KYO	www.karenyouthktl.org
22	Mae Tao Clinic	MTC	http://maetaoclinic.org/
23	Hsar Mu Htaw	HMH	
24	Hku Po Ka Paw	HPKP	
25	Karen Environment Network	KEN	
26	Youth Circle	YC	
27	Mutraw Community Development Committee	MCDC	
28	Yaw Oo Development Committee	YODC	

လံာ်ဘျးစဲ ၂

၂၀၁၃ နံာ် KPSN (KCBPSN) တာ်အိာ်ဖျိာ်တဲသကိးဘာ်ထွဲ တာ်ပဲာ်ထံနီုဖးတာ်ဘာ်ဂံာ်ဂုာ်အစာ

ကညီတာ်အိာ်ထွဲမာ်စာ်မုာ်တဲာ်ခုာ်ပုာ်ဘျးစဲကရ၊ မာ်တဲာ်ကူာ်လိာ်တဲာ်ပီာ်သကိးဘာ်ထွဲ တာ်ပဲာ်ထံနီုဖးတာ်ဘာ်ဂံာ်ဂုာ် ဖဲလါအီ ကူာ် ၂၈ သီ တုာ်လါလါစးပထုဘာ် ၁ သီ ၂၀၁၃ နံာ် ဝုာ်ကံာ်မဲ၊ ကီာ်ကူာ်တဲာ်န့ာ်လါ၊ တာ်သိာ်လိတဘျီအံ၊ ဘာ်တဲာ်ရဲာ်ကျဲအီလါ (KPSN) ဒီးပုာ်လါအဖဲထီာ်တဲာ်မာ်လိတဖာ်မုာ်ဝဲဒဲာ် (KPSN) ကရ၊ဘျးစဲအခါစး လါအအိာ်လါကီာ်ကူာ်တဲာ်-ကီာ်ပယီကီာ် ဆါဒီးကီာ်ပယီအပူန့ာ်လါ၊ တာ်သိာ်လိတဘျီအံအတဲာ်ပညိာ်မုာ်ဒဲသိးတာ်ကဒုးနဲာ်ဖျါထီာ်ဒီးဒုးအိာ်ထီာ်တဲာ်နာ်ပာ်လိာ်သးလါတာ် ကရ၊ကရီအကါဒိာ်ဒီးပုာ်ဟံးစုနဲာ်ကျဲတာ်အကါဒိာ်အဘာ်စာ၊ ဘာ်ထွဲဒီးတာ်ဘာ်ဂံာ်ဂုာ်လါကညီကီာ်စဲာ်အပူန့ာ်လါ။

ပုာ်ထီာ်တဲာ်မာ်လိတဖာ်ဒုးနဲာ်ဖျါထီာ် တာ်သဘံာ်သဘုာ်အတဲာ်ဂုာ်ကီာ်အါမံ၊ လါအအိာ်ထီာ်လါကညီဖိအဟိာ်ကဝါအပူ လါအပူ ကွံာ်အနဲာ်လါအဆဲာ်တဖာ်လါကီာ်ပယီအပူန့ာ်လါ။ ဖဲတာ်တဲသကိးတာ်ဂုာ်တာ်ကျဲာ်အလါခဲအဝဲသ့ာ်ပာ်ဖျါထီာ်တဲာ်ဂုာ်ကီာ်ခိာ်သ့ာ် ယုထံာ်ဒီးမုာ်ဝဲတာ်သဘံာ်သဘုာ်အကါဒိာ်ခိာ်သ့ာ်လါဟိာ်ကဝါအပူန့ာ်လါ။

- ၁. ကီာ်ပယီပုာ်တဲာ်ဆုာ်ဖိလါအကွာ်တလါဒီးတာ်အဲာ်န့ာ်တဲာ်တဖာ်အလုာ်လံာ်ထုသန့
- ၂. သုးမိစိရီဒီးတာ်ဟံးန့ာ်ထံရုာ်ကီာ်သးအတဲာ်ဒိာ်စိလါပဒိာ်ဟ့ာ်ဟံာ်ဂံာ်ဟ့ာ်ဘါဝဲ
- ၃. သုတဲာ်စုကဝဲလါတာ်ခိာ်ဆဲာ်အဂီာ် လါတာ်မန့ာ်ဘာ်နီာ်ကစာ်တဲာ်ပလါသးဒီးပုာ်ဂုာ်ဝိခွဲးယာ်အဂီာ်
- ၄. အိာ်တုာ်အိာ်ကလါန့ဆဲာ်တဲာ်အိာ်ယာ်ဒီးတဖာ်ကဲတာ်န့ာ်ပဒီးသုဟိာ်ခိာ်ကပံာ်ခွဲးယာ်ဘာ်.
- ၅. တာ်ဟ့ာ်သါလါတာ်န့ာ်န့ာ်တသ့
- ၆. ဂဲလိာ်လါကန့ာ်ဘာ်တဲာ်စိကမိအဂီာ်ဒီးမာ်လိဖးကလုာ်ဖျိာ်ဖိာ်စုကဝဲ၊

လံာ်ဘျးစဲ ၃.

တာ်မာ်ဆဲာ်ထီာ်တာ်သိာ်တာ်သီမိာ်ပုာ်လါ တာ်ကဒုးလိာ်ထီာ်ဖးထီာ်တာ်တိာ်ကျဲအဂီာ်

(အကူာ် ၅. JICA တာ်ပာ်သးအလံာ်ပာ်ဖျါ, လါမာ်ရးအသီ ၂၀, ၂၀၁၄)

လါတာ်ပာ်လါတာ်ရဲာ်တာ်ကျဲဒီးဒုးအိာ်ထီာ်တာ်မာ်အမိာ်လံာ်ပုာ်လါတာ်တိာ်ကျဲလါလါဆီဆီအဂီာ် ပာ်လါတာ်သိာ်တာ်သီလါဒဲလါ လာ်အသိးလါ။

- ၁. တာ်န့ာ်လါပာ်ဖျိာ်မာ်သကိးတာ်ဒီးကီာ်ပုာ်တဲာ်ဂုာ်ထီာ်ပသီထီာ်တာ်မာ်ရဲာ်ကျဲလါကီာ်ပယီမုာ်ထီာ်ကလံာ်ထံးန့ာ်ကဘာ်တာ်ကတဲာ် ကတီအီခီဖျိ (JICA) တာ်တိာ်ကျဲကရ၊ဒီး အပုာ်မာ်သကိးလါကညီကီာ်စဲာ်ဒီးတလါကီာ်စဲာ်အပူ လါကမာ်သကိးစုလါယုာ် တာ်မာ်ဒီးလိာ်ကဝါကရုာ်ကရ၊ပုာ်ဘာ်မုာ်ဘာ်ဒါယုာ်ဒီးကလုာ်ဖျိာ်ဖိကရ၊ ဟိာ်ကဝါတာ်ပာ်တဲာ်ဆုာ်ဒီးပုာ်လါအအိာ်ဆိးလါဟိာ် ကဝါတဖာ်အပူန့ာ်လါ။
- ၂. တာ်မာ်ကွာ်ဆိတာ်တိာ်ကျဲတဖာ် မုတမုာ် လါလိာ်ကဝါကရုာ်ကရ၊ပုာ်ဘာ်မုာ်ဘာ်ဒါလါအမာ်သကိးတာ်, ကလုာ်ဖျိာ်ဖိ ယုာ်ဒီး လိာ်ကဝါဖိလါအိာ်ဆိးလါဟိာ်ကဝါအပူတဖာ်အတဲာ်ဘာ်သးန့ာ်တာ်တမာ်အီဘာ်.
- ၃. တာ်မာ်ကွာ်ဆိတာ်တိာ်ကျဲတမံလါလံာ်ပကရဲာ်ကျဲဟံာ်လါ, ခီဖျိန့ာ်လါပာ်ဖျိာ်မာ်သကိးတာ်, လါတာ်န့ာ်အယိ တာ်တိာ်ကျဲက ထံာ်သ့ာ်ညါဘာ်ပုာ်လါအကြားဒီးန့ာ်ဘာ်တာ်တိစာ်မာ်စာ်လါဘာ်တာ်ရဲာ်ကျဲဟံာ်အီတဖာ်အတဲာ်မိာ်န့ာ်သးလိန့ာ်လါ။
- ၄. တာ်တိာ်ကျဲအဒိာ်တဖာ် မုတမုာ်ဘာ်လါလိာ်ကဝါကရုာ်ကရ၊ပုာ်ဘာ်မုာ်ဘာ်ဒါလဲလါအုာ်ကီာ်အသးဒီးဟ့ာ် အခွဲးဘာ်န့ာ်တာ် တဘာ်ဘျီထီာ်အီဘာ်.

၃၆ ။ ကညီတာ်အိာ်ထွဲမာ်စာ်မုာ်တဲာ်ခုာ်ပုာ်ဘျးစဲကရ၊ တာ်ပဲာ်ထံနီုဖး JICA တာ်မာ်ရဲာ်ကျဲ လါတာ်ဂုာ်ထီာ်ပသီထီာ်အဂီာ်

